

ORAS

Rahvalik teaduse, kirjanduse-
ja kunstiajakiri

№ 5 (14)

Leeningraad

1926-27

N. P. Bogdanow-Belski

Peastarwamine

S. Tshehoonin („Пламя“)

„ORAS“ Ainus eestikeelne juttude, teaduste ja kunstide pildiajakiri Nõukogude-Liidus

Ilmub 6 korda aastas ja maksab 3 rbl aastakäik. Üksik nummer 60 kop.

№ 1-2 (10-11) A. Leo kaanejoonistus. J. Anvelt: Mahtra sõjamees Hans Heilmann (joonistus). J. Klewer: Talwehommik (pilt). W. Buk: Sula (37 luuletust). Jul. Tamberg: Üle piiri (jutustus). Marsiwalljal 18. juunil 1917 (pilt). Wsewolod Iwanow: Partisaanid (jutustus). Külakurnajad (fotografia). Panteleimon Romanow: Jutuajamine. Aleksander Deutsch: Mister Hopkinsi ööjuhtumine (jutustus). N. Lapshin: Millest elab kunst Nõukogude-Liidus. Ain Rannaleet: Välja kitsikusest. W. Buk: Kirjandusliste jõudude organiseerimisele. H. Pöggelmann: Kirjanduslised ääremärkused. N. Semasshko: Tehnika ja arstiteadus. N. Pärna: Haigustest ja nende arstimisest. A. Mihailowitsh: Elu ja surm, ihu ja hing. M. Dubjanskaja: Mis on witamiinid? Ain Rannaleet: Me koidu tõrvikute walgel (luuletus). E. B.: Aatomi sisemine jõud. A. Päärson: Sooserwal (luuletus). A. Murawjof: Kuidas maakera liigub. E. Heidepark: Mägedetütar (mõistujutt). A. Dernowo-Farmolenko: Ärge lööge lapsi. Iludus ja terwis. 6 päewapilti Tallinna noortööliste spordiseitsidest. Ain Rannaleet: Arwustawaid märkusi. Pealeselle Tshehoonini, Vidbergi, Dobrokowski, Brodatõi, Viduse ja teiste joonistused algu- ja lõpuilustustena.

Kaksiknumbri hind 1 rbl.

№ 3 (12) Dante Sodini: Murtud, mitte painutatud (skulptuur). Ain Rannaleet: Hällilaul. Ain Rannaleet: Veli (lugulaul) G. ja K. joonistustega. Eduard Hertlein: Mis meil Jeesusest teada on? K. Winograadowi joonistusega. Mürgioja: Puudulik mast (mõttesalm). M. Dobrokowski: Hõowelpingi taga (joonistus). W. I. Leenini kirjad A. M. Gorkile. E. Heidepark: Wangikambri (luuletus). M. Dobrokowski joonistus. Wsewolod Iwanow: Partisaanid (jutustus, lõpp). Nõukogude-Wenemaa kaart sisesõja ajal. Paul Huber: Wiirastusline õõ (jutustus pildiilustusega). Aleksander Ossipow: Kunst kõigile, kõigile, kõigile. Päewapilt: Raadio wabrikutööliste-klubis.

Üksiku numbri hind 55 kop.

№ 4 (13) A. Rodin: Mõtletaja (skulptuur). Ain Rannaleet: Veli (lugulaul, lõpp) G. ja K. joonistustega. Eduard Hertlein: Mis meil Jeesusest teada on? (Järg.) J. Lch.: Mõtted ja sõnad (mõttesalmik). Prof. J. D.: Mis 1927. aastal taewas sünnib? W. I. Leenini kirjad Maksim Gorkile. Oskar Kullerkupp: Soow (luuletus). Lõbumängid noortele (5 joonist.). Pilge ja nali (5 pildiga). J. Depman: Kellega kah Eesti tsensorid sõda pidasid. („Wabaduse wool“ ja tsensor Pawlowski. Ka wiimse eksemplaarini. „Meie Matsiga“ maadlemas.) Pealemuu Tshehoonini ja teiste kunstnikkude algu- ja lõpujoonistused.

Üksiku numbri hind 60 kop.

№ 5 (14) N. P. Bogdaanow-Belski: Peastarwamine (pilt). A. Wettik: Külawaldamine (joonistus). Jul. Tamberg: Wõitluse-murrus (jutt). W. I. Leenini kirjad Maksim Gorkile. E. Hertlein: Mis meil Jeesusest teada on? E. Gebhardt: Kristus ristis (pilt). Ain Rannaleet: Kotkad (luuletus). Prof. W. Glintshikow: Gripp (influenta, hispaaniahaigus). Ain Rannaleet: Mu päewad on rasked... (luuletus). A. Jakoblew: Millest Moskwas lauldakse. P. Ajakrinski joonistustega. Karl Ewald: Armastus (jutt). Raadio-sõber. Töölerakendatud elektroonid (joonistus). J. Newjshki: Energia ja raadio. J. K.: Raadio-sõpradele. J. K.: Liikuwate (kino-) piltide edasiandmine raadioga. Tatjana Donnik: Brauni kiired (fantaasia-jutt). Raadio-kroonika. J. Depman: Kellega kah Eesti tsensorid sõda pidasid. „von“ kardab „Wemmalt“. „Rahwapoliitik“. „Tunne iseennast“. Kaamatukaupmehe Luksepa wintsutused. („Paradiis maa peal“, „Uus põrgu“). „Sääski“ kurnamas. J. Muni „Teadus“. (Kaks kärbest ühe hoobiga, „Suremine“ surma suus, Tallinna timpsai „Wiiburi kringli“ puhul, „Sina ei pea mitte warastama“.) Paljasjalgne Tennisson lõhub kirikumüürisi. Pudukaupmehega kimbus.

Üksiku numbri hind 60 kop.

Talitus: Leeningraad, Fontanka 53. Telefon 5-97-54. Postiaadress: Ленинград, Фонтанка 53, „Кюльвая“ (ehk „Орас“).

Wastutaw toimetaja: H. Pöggelmann. Wäljaandja: „Külwaja“.

A. Wettik

Küla waldamine

WÕITLUSE-MURRUS

JUL. TAMBERG

Hele, kiirgaw talwine keskpäew.

Miina kaewas lund ja pildus seda eemale, nii et kõwemad tükid kaugele lendasid.

Jõulu said haud otsa, ja wiimase küttetagawara, pühapäiwiti mereäärest korjatud wettinud, poolmädanenud puutükid, lauaotsad, laastud ja nende wäljast töölt tulles mõisametsast juure lisatud oksarihklad oli wasttuisanud lumeang koja otsas oma alla matnud. Nende wäljakaewamisega oligi Miina praegu ametis.

Kaugelt kuulus korraga õhku tume-dalt wärisema panew mürin, justkui äikese ajal. Jahmatades jättis Miina töö poolele.

Ega ometi südatalwel äikest ole, ja pilwetgi pole kusagil näha, arwas ta ümber silmitsedes ja hakkas edasi kae-wama. Aga jällegi segas tume mürin Miina tööd.

Justkui suurtükipaugud... Kas sõja-wäeharjutused wõi koguni sõda ise?

Enne jõulut külapoes käies kuulis seal küll sakslaste minekust ja Narwa

lahingist räägitama, aga seda kõik oli Miina ainult poolikult kuulanud ja sel korral ainult oma kohta nagu kiusu-jutuks pidanud, mis ta tihti pidi kan-natades kuulama. Ruttu nagu alati pil-kajate ligidusest põgenedes lahkus ta ka siis poest, ja pärast ei olnud ta sellest enam midagi kuulnud.

Sia üksikusse Wirulahe küla sõrwa, eemale liiwamägede wahela, kus Miina mererannas nagu muust ilmast lahus elas, kuulus uudiseid harwa. Nüüd ei olnud enam päiwiti töөлkäimist, kust päewasündmusi wõis kuulda ja hallid elumured olid ka need endised poes kuuldud jutud oma alla matnud. Miina elas nüüd talwel oma wäikese poja ja wanuses kidunewa meheema seltsis, nende eest hoolitsedes.

Ja ikka kordus see tume mürin, mis Miina mõtteid segas ja kuulutas, et kusagil kaugemal midagi enam kui iga-päewast sünnib.

Kiirest töötamisest punetas Miinal kerge külma käes higine, juba mure-kortsudega kaetud nägu. Suurrätt õlult ja kindad olid lumeangele langenud.

Järele mõteldes tuli Miina järsku teise mõtte peale. Ta lõi labida lumesse püsti ja jooksis, et kahtlase mürina kohta selgust saada, mööda õhukest kõwaskülmanud lumepinda weel nagu nooruse kergejalgsel kiirul kõrgema liiwamäe poole, nii et sirgel sihwakal pihal töös lahti arunenud paks pikk kollane juuksepatš seljataga wehkles.

Kõrgemäelt oli tuul lume ära tuisanud. Kõwaskülmetanud liiwal seisatas Miina jooksust hingeldades ja ümber silmitsedes.

Mäe alt lõuna poolt algas madal männik. Sellest üle kaugemalt kõrgemalt kallakult paistis W. mõisa torniga punane katus kõrge raagus pargi tagant. Sealt poolt ei olnud midagi kahtlast märgata.

Ka lääne pool oli kõik rahulik. Nii igapäewaselt wenis pikk tuisuliwa luidete kungastik okaspuumetsa sõrwalt loogeldi mööda mereranda kaugusesse.

Põhja pool sinetas meri weel ilma jääta waikselt, nii et rannal laenetusest kõrgeks külmanud jääpaasta wasta wee loksumist koguni kuulda ei olnud.

Saar oma laialiste karidega ja mustawa männikuga seisis wersta kaugusel, keset seda toredalt läikiwat weepeeglit wagusi, nagu otsata laias raamis.

Seda pilti silmitsedes tulid Miinale praegu meele tema nooruse ja siinsed esimised elupäewad, mil ta mõne aasta eest härrastega Tallinnast siia mereranda suwitama tuli ja siis wahest õhtatel, üksinda — oma mõtetega — pärast wäsitawat päewatööd lühikest puhkeaega kasutades siin rannal oli istunud, weel olles täis noorusetuld, rind elu walusamatest kibedustest puutumata.

Siis paistis meri ja saar temale oopis luulelikumalt. Iseäranis karid sügiseste tormide ajal, kui wägewad mürd-laened lõpmata ridadena mühades ja hirmsa kiirusega tormates kohinaga wasta suuri kaljukiwa purunesid, walget wahtu nagu lumepilweid kõrgele üles õhku paisates. Siis kostis see kohin talle kui määratuma mänguriista passi-keelte kõmin, mille kuulamisest kõrwiaal ei wäsinud, mis kuulus kui wõitlusekutse.

See kolm pikka aastat oma juhtumiserikka sisuga oli Miina tunded oopis nürimaks teinud. Nüüd ütles ta niisama ükskõikselt kui siinsed randlased sügisel: „Merel on õige kõwa ilm, karid murrawad.“ Ehk: „Tuleb tormi, karid kohisewad.“

Agapraegu ei olnud karidelt kuulda tasasematgi kohinat. Ka kaugemal merel puudus paukude kuulutaja — must suits, nagu ilmasõja ajal suwel, kui sõjalaewad rewolutsiooni eelaastal seal laskeharjutusi tegid. Nüüd oli tali ja meri lage ega olnud ühtegi laewa. Polnud kalapaadi purjetgi näha saare alla sadamasse tulemas.

Siit ei wõinud mingit mürinat kosta.

Aganüüd... mitte mürin — ei, waid selgeste kostew suurtükipauk ja õige ligidal, mis õhu mürisema pani.

Miina ärkas mõttest ja keeras end kiireste hommiku poole, kust paugud kostsid.

Üle küla ja kauge metsa paistis musta suitsu. Sealt kostsiwadgi paugud.

Siis tulewad tõeste punased ja seal on sõda!

Miina pilgud peatasid külal, mis poollookas ümber kitsa merelahe nurga asenes. Rannalt algas ta willetsate, wäikeste, wiltuwajunud kalameesteurtikutega, mis ligistikku ja kaharas olid, ja mida harwemad laiailipillatud, kõhukad kõrwalhooned piirasid, ja lõppes suurte taludega.

Kuidas kihas praegu selles talwel alati nii waiksese rannakülas elu! Rikkamate talude õuedes ja poe juures joosti üheteisega kisendades ja kätega wehkides läbiseigi, rakendati hobuseid ja tassiti pakkisi wälja regedele. Kehwemas küla osas olid ka elanikud wälja tänawasse kogunud ja mehed — salkades — popsutasid oma kõweraid piipusi ja wahtisid ida poole. Naised ja nooremad sädistasid oma laia häälega rikkamate surmahirmu pilgates.

Liivamäest mitte wäga kaugel, suurema talukoha ja kolme laewa omaniku kapten Meibuse rohelisteks wärwitud toredate nikerdustega maja eest õuest kuulus ägedam sõnawahetus.

Wana Meibus istus juba kahe tütre ja ainsa pojaga saanis, et Tallinna poole põgeneda. Koduhoidjaks määratud tüse

perenaine Leena ei tahtnud aga milgi tingimisel koju jääda. Hoidis hobuse ohjavarust kinni ja nuuksus:

„Uui — inimesesõjate kätte tahate mind jätta! Hiinlased ja tatarlased ja kõik... Mina jälle koju ei jae, lähen kas wõi merde!“

„Mis sa jörad!“ kurjustas wanamees. „Kuju peab jo kesgi jääma. Kas sa hull peast oled, et kodu üksi tahad jätta? Mis sa hulud! Kust need hiinlased ja tatarlased siia said?“

Alt ranna poolt tänawalt kostab nüüd naiste ühine naerulagin. Sealtgi on seda etendust tähele pandud. Teiste hulgast astub wälja lõuna poole tänawa ääre pikk peenike ette poole küürus eit rusikaid wibutades:

„Paras! Paras! Wõi täna räästad tilguwad! Kas mäletad nüüd, wa paks Leenu, kui suwel meie plika sinise näuga koju tuli! Ei kesgi saa meelejärele ega ühtgi aastat teenitud. Wõi nüüd wesi ahjus!“

Sellele järgnes jälle üleüldine naerulagin, mis wana Meibuse weel rohkem üles ärritas.

„Wöta kord aru pähe ja lase ohjad lahti!“

Wanamees tõmbas äkki ropsuga ohjavaru eide käest lahti, kargas ise saani peale ja kihutas õuest wälja, wihaselst naistekarja poole tagasi waadates.

Tee wiis just mäe alt läbi, kus Miina seistes seda pealt waatas. Kiirel kihutusel lendas saan mäekallakul ümber, koormat lunde puistates. Alati tõsisele Miinalale oli see kuulnud ja nüüd nähtud nali mõnus ja hele naer puhkes ta suust, mis lumes rabelejaid uueste wihastas.

„Näe, kus kommunist, wõi tema hirwitab teisi õigeid inimesi ja ootab siin punaseid. Kuul anda lurjusele!“ kurjustas Meibus lund kasukalt ära raputades.

Nüüd siis oli selge et punased tõeste tulewad. Miina tahtis midagi wastata, aga ärasõitjad olid juba kaugel.

Esimisele saanile järgnes kohe weel mitu hobust inimeste ja kraamikoormatega. Kõige wiimasena kihutas kallakut mööda kaupmehe tugew must täkk kallihinnalise kaubakoorma ees lõõtsutades. Kõige peale koorma otsa oli

naine lastega pakitud. Hobusel aina purskles punastest laiaili aetud sõõrmetest walget auru.

Pögenemiseks oligi wiimane aeg. Juba kuulusid hommiku poolt üksikud püssipaugud. Pea järgnes ka kuulipritsi lagin, ikka ühesuguste wahedega ja ühetooniliselt.

Nüüd läks külas teist korda kihin weel suurema hooga lahti. Ühe korraga arunesid tänawal inimestehulgad. Igal pool oli näha warjulepögenejaid, kuhu kesgi sai. Mõned paadid sõudsid isegi saare poole. Elu alalhoidmise tung tuli kõigis nähtawale. Nagu elektrisäde mõjus kuulide wingumine inimestesse, kellel sõjast enne aimugi ei olnud.

Hommiku poolt metsast suurt teed mööda walgus nüüd külatänawa kaudu põgenew — mitmemoodilistes ja -wärwilistes ülikondades, mõnesajameheline Eesti walgekaartlaste wast kokku korjatud wäerühm punaste eest põgenedes. Kõige ees põgenes selle rühma juhataja, Wene ohwitseri mundris, walge lint ümber käewarre, haljast püstulit käes hoides, kergejalgne noormees, kes jooksul ise karjus:

„Seisma jääda — korralda ahelikku!“ aga ise kõige ees peatamata edasi põgenes.

Kõige wiimasena, teistest kaugemale jäädes, traawis rohekas poolkasukas, walged põdrasarwest nõõbid eest lahti, lõõtsutades nagu rebenenud sepalõõts, mäest mööda higist punetawa näuga „walge“, wist mõni endine mõisa metsa-isand, läikiwat kaheraudset jahipüssi käes kandes.

„Ärge jätke maha, oodake, ei jaks kiiremimine joosta!“ Ja kadus Miina silmist männikusse.

Siis jäi kõik waikseks.

Kaua aega waatas Miina oodates hommiku poole, aga sealt ei kuulunud enam paukusi ega olnud ka inimesi lignemas näha.

Tal hoowas misgisugune magus naiselik igatsusetundmus ja ootuseunistus ühes külmawärinatega soontes. Weri woolas kiiremimine, nagu tuksataks sellest magusast ootusest kogu keha.

Nüüd Juhan ommeti tuleb koju tagasi. Fraegu ei ole enam saklasi ja „walged“ on ka wist lõpulikult lõõdud.

Wõib olla et nendesamade punaste hulgas ongi.

Ja ootawa noore naise igatsew pilk püüdis küla tagant läbi segametsa punaste seisukohtadeni tungida.

Kui ikka weel midagi näha polnud, arwas ta nagu petetult:

„Mis ma siin muidu wahin, poiss wõis magamast üles ärgata ja asemelt maha ronides paljalt ära külmetada. — Saab näha, mis Juhan ka räägib, kui näeb, missuguse priske suure poisi talle olen kaswatanud, keda ta nüüd ise alles esimist korda näeb.“

Weri käis Miinal nüüd weel suurema hooga ja walgus pähe, nii et kahwatanud paled punetama löid. Tuulekeerul lippas ta järgmisel minutil mäest alla koju poole, nii et jalad waewalt lund puutusid.

* * *

Lühikene talwepäew oli lõpul ja päike wajus punase werise kerana männikusse, kui Miinal lehm lüpstud, joodetud ja söödetud ja tubane talitus korras oli, aga oma igapäewast külma ükskõikset rahu ei saanud ta enam tagasi. Sagedaste oli ta ennast nagu kogemata leidnud oodates jalgteeraale wahtimast, mis ümber Kõrgemäe pöörates suure tee poole kadus. Ikka ja ikka jälle oli tal see mõnus tundmus oodates kehast läbi käinud. Tuas kahmas siis poisi sülle ja surus teda ärewalt ja õrnamalt kui kunagi enne wasta rindu, kallistas ja suudles teda.

Emale, kes woodis oigas, ei rääkinud ta sõnagi oma ootusest ega wälise ilma sündmuste käigust. Miina arwas nii tähsate uudiste ärrituse haigele kahjulikuks, ja pealegi ei teadnud ta õiete isegi, ehk olid walged juba külasse tagasi läinud. Wahest tekkis kahtlus ja siis istus ta akna juure ja wahtis wälja weel wiimase nõrga ehawalguse käes kiirgawale lumele.

Nüüd ärkas tähelpanek.

Küla poolt mööda harwade liiwarohutukkadega kaetud nõgustikku liikusid üksikud mustad kujud, wahest paigal lamades, edasi lääne poole.

„Punaste eelluurajad!“ sähwas peas.

Miina wiskas pilgu õhtu poole kõrget mäe ja silmas seal lumel pika rea

edasiliikuwaid muste kogusid, kes hommiku poole minnes mäest peagi mööda jõudsiwad.

Need seal on walged. Sõjalahing meie üksildusel. Tapmine ja werewalamine...

Aga walged haarawad lõuna poolt ümber ja punased on siis kadunud lagedale liiwale jäädes, ja selja taga meri.

Wäga hädaohtlik silmapilk!

Neid peab hoiatama, enne kui walged mööda jõuawad!

Miina kargas püsti.

Aga kui mind ka walged kuulewad ja nad wõidawad, sähwas teine mõte. Siis olen ma ka ise kadunud.

Ta laskis kaheldes ennast pingile tagasi.

Järgmisel pilgul oli siiski otsus tehtud.

Töölise kohus on oma wabaduse eest wõitlewaid seltsilisi aidata, kui see ka elu maksaks.

Ja tasa hiilis Miina õue, seal mööda seinä äärt lumeange wahelt hommiku poole tua otsa, et teda lõuna poole ei nähtaks. Siin tõusis ta sirgu, õikas ja näitas käega mäe poole.

Teda pandi tähele ja saadi asja tõsidusest aru. Esimine punastest, kes just lageda koha peal oli, peatas, tõusis ja pööras ümber, et põgeneda, aga mäelt kostis kogupauk. Wilistades löiwad kuulid liiwasse ja mõned nendest Miina juure lumeangesse ja seinä, tähenduseks et ka walged olid tema hoiatust tähele pannud.

Weel kargas punaseid paukude ajal püsti, aga selsamal silmapilgul kukkusid kõik. Kaks neist jäi paigale lamama, teised kadusid madalale tuisuliwakün-gaste ja liiwarohutukkade wahele.

Nüüd kostsid ka küla poolt kogupaugud ja hakkas kuuliprits tärisema. Tekkis kõrwulukustaw paukuderagin ja kuulidewingumisel ei olnud sugugi wahet.

Siis selle peene pirina hulka kargasid punaste suurtükid, merel mitmekordset wastakaja sünnitades. Pommid hulused ülewal pea kohal ja kukkusid mäe taha, raginaga lõhkedes, nii et kõrge lumetuisk Miina juure paistis.

Esite oli Miina lahingimõllust nii põrutatud, et end järsku unustas, ja jäi siis pärast nii ükskõikseks, et midagi ei osanud mõteldagi. Ta wahtis aga üksisilmi neid tuleplahwatusi pealt.

Kaua aega seisis Miina nõnda väljas. Veel lõhkes paar pommi. Siis tundis ta külmawärinaid ja tärkas mõte: Kui ma siin surma saan, kes aitab minu hoolealuseid? Ära siit nende juure, ühes nendega. Kas elu ehk surm, ja kui surm, siis kõigele kolmele korraga!

* * *

Pimedas tuas asemel istudes nuttis poiss.

„Ära nuts, Kaalu, ole hea laps, siis isa tuleb koju.“

„Kas walsti tuleb?“ küsis laps veel läbi nutu.

„Kui hea laps oled, siis tuleb ennem.“

Last sülle wõttes sammus Miina haige sängi juure.

„Kus sa ometi olid nii kaua? Hüüdsin sind juba mitu korda. Ei tea, kas nägin õige halba unenägu wõi, mis hirmus kärgatuste ragin see nüüd on, justgu sõda oleks lahti, wõi mis seal on et minugi poolkurdid kõrwad kuulewad.“

Wanake oli ennast woodisse istukile ajanud. Miina pani nüüd pea temale ligemale ja seletas pool-karjudes asjalugu.

Nüüd aga alles läks õues päris mõlli lahti.

Mere poolt hakkasid esite üksikud harwad laewasuurtüki paugud kostma, mis pikkamisi tihenesid, ja pommid plahwatasid nüüd ka küla pool punaste seisukohtadel. Aru saades et walgetele wälist abi on tulnud ja sõjawäge kohe lahingi kohta maale tahawad saata, seadsid punased oma paterei kergelt taganema löödud walgete endistele seisukohtadele Kõrgemäe taha männikusse üles ja andsid wasta, et maaletulekut takistada. Õhk wärises nüüd raksatus-est ja wana poolküllakile wajunud saunaütt lumeangede wahel wärises keset seda plahwatuste mõllu, nii et wiimasedgi terwed aknaruutud purunesid ja klirisedes maha langesid.

Walgetele tuli abi lisaks ja kaks kuulipritsi hakkas rohkem lääne pool, kuhu nad taganesid, tärisema, mille hulka wahete-wahel püssi-kogupaukude ragin kostis.

Miinale, kellel suurtest sõjalahingitest enne aimugi ei olnud, paistis see kokkupõrge esite nii wäga suure sõjana, aga pärast jäi ta peagi ükskõiksemaks ja silmitses külma rahuga tulejugasid mäelt, mis kuulipritside suudest nagu hobusesawad välja lendasid.

Äkki käis kole kärgatus tua taga rannal ja robinaga pörkasid pommi-killud wasta wälisseina. Miina wõpatas, hüppas püsti ja waarus jalul. Ka ema rabas kätega õhku ja lühikese waheaja pärast algas waluliselt:

„Minge ometi kuhugi warjule, mis sa minust wanast nii wäga walwad. Parem kui ennem lõpp tuleks!“

Miina istus jälle ema juure, silitas ta kortsulisi aukuwajunud hallisi põski, ja et endi kardetawat seisukorda unustada, hakkas pikemalt jutustama:

„Poega sul nüüd wist enam ei ole, kes sinu eest hoolitseks. Kui Juhan elus oleks, siis ta oleks nüüd kuidagi mahti leidnud meid korragi waatama tulla, aga ta on wist juba langenud. Nüüd oled üksi minu ema, kelle eest mina pean hoolitsema. Ma tahtsin sinule ammugi oma lapsepõlwest rääkida, aga sinu külm pilk hoidis mind alati tagasi. Ma teadsin et sa mind kuni tänapäewani just selles süüdlaseks pead, et Juhan kohe peale meie ühte elama asumist pidi põgenema. Tean ka et ta wasta sinu tahtmist mind, kes ma puupaljas waenelaps olin, omale eluseltsiliseks walis, kuna sina wist kedagi rikkamat oleksid oodanud.“

Miina peatas, aga et ema midagi ei wistanud, jätkas ta edasi:

„Ma nägin esimest korda ilmawalgust M. mõisa karjase tütreana ja ema otsisid silmad wist peale sündimist asjata.“

„Olin oma wanematel esimine laps. Ka ema oli esimine tütar suurest lapselisest waesest mõisamoonaka perekonnast, raske tööga noorelt kurnatud, ka weel minu kandmise ajal, ja sellepärast suri minu sündimisel.“ (Lõpp tuleb)

W. I. LEENINI KIRJAD MAKSIM GORKILE

25. kiri

[10. märtsil 1913¹]

Kallis A. M.!

Lugesin täna „manifesti“ läbi...²

Kirjandusline amnestia on nähtawaste täielik. Teil tuleks katsuda tagasi minna — muidugi, kui enne järele olete kuulunud, et nad Teile „kooli“ jm eest lõksu ei sea. Wist ei saa nad selle eest wastutusele wõtta.

Loodan, et teie asja peale nii ei waata, nagu ei wõiks amnestiat „wastu wõtta“. See poleks õige waade: nüüdsel ajal wõib rewolutsionäär seestpoolt Wenemaal palju enam korda saata; meie duumasaadikud kirjutawad koguni „pühalikule töotusele“ alla.

Teil aga polegi allakirjutamisega tegemist, waid amnestia ärakasutamisega. Teatage oma arwamisest ja wäljawaadetest. Wõi ehk sõidate siit läbi, kui liikuma hakkate, — on ju tee ääres.

Wõimalus Wenemaad mööda (uut Wenemaad mööda) kolada tähendab aga rewolutsioonilikule kirjanikule wõimalust pärast Romaanowite kambale sada korda walusamine pihta anda...

Kas saite mu eelmise kirja kätte? Ei ole nagu ammu juba Teist midagi kuulnud. Olete terve?

Teie *Leenin*.

P. S. Kas saite N. K. [Nadeshda Konstantinowna Krupskaja] kirja ühes materjalidega kätte?

26. kiri

[Mai algul, 1913³]

Kallis A. M.!

Kuidas on lugu artiklikese või jutukesega „Proswestsheenije“ m a i k u u numbri jaoks? Mulle kirjutatakse sealt, et wõiks 10—15 tuhat wälja anda (waat', missugused summad wõtame!), kui seal Teile poolt midagi sees oleks. Teatage mõne reaga, kas tuleb.⁴ Pärast trükib „Prawda“ ära ja tuleb 40000 lugejat. Jah... „Proswestsheenije“ asi wõiks hästi minna, sest, tont wõtaks, ei ole mitte ainustgi kindlajoonelist ajakirja tööliste, sots.-demokraatide, rewolutsioonilise demokraatia jaoks; kõik on wastikult windunuks läinud.

Kuidas terwisega lugu? Olete puhanud ja kas mõtlete suwel puhata? Teile oleks tööpoolest waja tubliste puhata.

Minul on asjad pahad. Naine jäi Basedowi haigusesse.⁵

¹ Kirjal kuupäewa ei ole, see selgib aga sisu järele. „Manifest“ ilmus wana kalendri järele 21. weebr. 1913 ja wõis 24. weebr. Krakowisse jõuda, see on 10. märtsil uue kal. jär.

² Amnestia-manifest Romaanowite suguwõsa 300-aastase walitsemise mälestuse puhul.

³ Kirjal ei ole kuupäewa. Kirjutatud on mai algul (uue kal. j.) 1913.

⁴ „Proswestsheenije“ mainumbris 1913 Gorki töösi ei ole; juuninumbris on Gorki jutustus „Wargus“.

⁵ Nii nimetatakse üht selgroo ees olewa närwi (*nervus sympathicus*) haigust, mis ennast muuseas silmamunade ettepoole tungimises awaldab. Tõik.

Närwid! Ka minul teewad närwid tempu. Sõitsime suweks Poronini külasse Sakopane lähedal.¹ (Minu aadress on: Herrn Wl. Ulianow. Poronin. Galizien. Austria.)

Koht on ilus, terve. Umbes 700 meetrit kõrgel. Mis on, kui sõidaksite siia? Wenemaalt tuleb huwitawaid töölisi. Sakopane (7 wersta siit) on tuttaw kliimaline terwiseparandusekoht.

Kas olete Demjaan Beednoi „Walmisi“ näinud? Kui ei ole, saadan. Kui olete, teatage paari reaga, mis neist arwate.

Kas saate korralikult „Pawda“² ja „Lutsh“³? Meie asi läheb, kõigest hoolimata, edasi, ja töolistepartei ehitatakse üles rewolutsiooniline sotsiaaldemokraatiline — liberaalsete ülejooksikute, likwidaatorite wastu. Tuleb aeg, kus meigi wõime hõisata. Praegu rõomustame selle üle, et Peeteri töölisel metallitöölise uue ametiühisuse juhatusel walimistel likwidaatorite üle wõidu said.

On aga „teie“ Lunatsharski tore! Oi kui tore! Maeterlinckil olewat „teaduslik müstitsismus“⁴ . . . Wõi ei ole Lunatsharski Bogdaanowiga enam teie?

Ilma naljata. Jääge terweks, wisake 2 sõna paberile. Puhake paremine.

Teie *Leenin*.

Ulianow. Austria. Poronin (Galizien).

P. S. Kuidas oli Teie meelest „Prawda“ juubeli-nr?

27. kiri

[Mai 1913³]

Kallis A. M.!

Ammu juba kirjutasin Teile Krakowist, aga wastust ei tule.

Täna tuli Wenemaalt Odessast kiri, et Stark⁴ (?) imestawat, miks mina odessalasele ei olewat edasi annud, mis mul Starki ja Teie (?) kaudu Odessa enamlise ajalehe kohta teada olewat!!

Mis see arusaamatus tähendab ja kust ta on tulnud? Ma ütlesin odessalasele, et kirjutage mulle Odessa enamlisest lehest, millest ma midagi ei tea. Ja ei tea tänapäewani midagi.⁵ Odessalane kirjutab, et siin wõtab osa „Maljantowitsh noorem“. Kuulen esimest korda. Missugune Maljantowitsh see on? „Nikiititshi“ oma?⁶ (Isikliselt ei tunne ma ühtegi Maljantowitshit.) Kas Moskwas adwokaat wõi mõni muu?

Kirjutage, mida teate. Tarwis on see arusaamatus selgitada.

Sõitsin suweks Poronini (Sakopane lähedal) naist rawitsema. Sõidan temaga 27. VI. 1913 Berni lõikusele. Minu aadress on: Poronin (Galizien) Austria.

Berni jään 2—3 nädalaks. Kirjutada wõib mulle sinna järgmisel aadressil: Herrn Schklowsky, 9. Falkenweg 9. Bern (Leenini jaoks).

Kuidas teie terwis on? Kas olete kewade järel paranenud? Soowin Teile kõigest südamest puhata ja paremine paraneda.

Teie *Leenin*.

¹ Poronini külake on mõne tunni tee Krakowist, Tatra mägede jalal. Seal elasid 1913. a. suwel: Wl. Iljitsh, N. K. Krupskaja, G. Sinowjew, L. Kaamenew, Inessa Armande. Seal peeti hulk läbirääkimisi Wenemaalt tulnud töölistega. Seal käisid ka 4. duuma enamlised saadikud, ja seal oli 25. okt.—1. now. 1913 „enamlaste suwine nõupidamine“, millest keskkomitee, kuus duumasaadikut ja hulk kohalikkude organisatsioonide esitajaid osa wõttis.

² Jutt on Lunatsharski westest „Kartuse ja lootuse wahel“ („Kiiweskaja Mõsl“ nr 357, 25. dets. 1912).

³ Kirjal kuupäewa ei ole. Sisu järele on ta ligikaudu maikuul 1913 kirjutatud.

⁴ L. N. Stark — enamline kirjanik, „Proswestsheenije“ kaastööline; elas sel ajal Kapri saarel. Oli hiljem nõukogudewalitsuse esitaja Eestis, nüüd Afghanistanis.

⁵ Missugusest lehest siin jutt on, ei ole teada. Odessas ilmus 1911. a. awalik sots.-dem. „Jassnaja Sarjaa“, W. W. Worowski ja A. K. Woronski kaastegewusel.

⁶ Nikiititsh oli L. B. Krassini warjunimi. Kr. oli ühe M-ga ühenduses. Igatahes ei wõinud see Moskwas adwokaat P. N. Maljantowitsh olla, waid selle wend Wlad. Nik. M., kes 1901—1907 Odessas elas ja s.-d. oli.

K. Bunonpago.

Skulptor pag. 25.

Prohmesjor Eduard Hertlein'i uurimisetöö

(Särg)

Paulus tunneb ainult messiat, kes kõlde oma taevalikkude iseäraldustega, mis usk ja prohvetid talle osaks andsid, inimeseks sündis. Niisugune inimene on Pauluse arvates tõeste kunagi olnud. Aga see ongi kõik, mis ta „ajalooliselt“ kristusest teab. Millal, misuguses tõelises inimlikus ümbruses see udune isik elas ja tegutses, seda ei tea ei Paulus ega tema laasaegsed. Kõik jutustused „nägijate“ suust kõnelevad ainult „ülestõusnud messiasist“, see on aga juba midagi muud kui ajalooline isik.

Pauluse usk sellesse, et messias kunagi on inimese näol ilmunud, ei põhjene tema ajaloolise teadmise peal inimesest Jeesusest, kes kas ise ennast messiasiks pidas või teiste poolt selleks tunnistati. See usk põhjeneb palju enam pühakirja sõnade peal, nimelt Jesaja 52. ja 53. peatüki peal, kus mingisugusest tähtsast Tuuda sugu mehest, „jumalajalulastest“ jutt on, kes 6. aastasajal elas ja kellega autor sidus lootusi Iisraeli endise võimu ja iseisiksuse jaluleseadmise peale. Alakristlased nägid siin oma messia kuju (Apostlite teud 8, 31. ja järgm.). Paulus ei võtnud aga „kirjast“ mitte ainult oma lunastaja kuju, vaid ka ülestõusmise mõtte (1. Kor. 15, 3.). Kes Pauluse kirju Jeesuse eluloo allikateks tahab pidada, peab ka Pauluse jutustuse põhjal kristuse ülestõusmises tõelist sündmust nägema.

Teistes Uue testamendi läkitustes, mis kas ekslikult Pauluse nime kannavad ehk teiste apostlite nimede all meieajani on püsinud, ei leia meie ka vähematgi märtust

kristuse maapealse elu kohta, maha arvatud ristilöömise lugu. Minult esimises kirjas Timoteusele (6, 13.) on messia „kannataja“-surm Pilatuse valitsuse aja peale määratud. See kõneleb ainult sellest, et selle raamatu kirjutamise ajaks enam-vähem kindel aeg ristilöömise ja kristuse esimise ilmutamise jaoks oli valitud. Seda aega võisid ära määrata puht-usulised kaaluvused, et lunastamise sündmust sellele ajale lähendada.

Weel vähem teateid inimesest Jeesusest võime saada Johanes Ilmutamiseraamatust, mis Uues testamendis wiimisel kohal seisab. Kristuse jumalik olek on siin niisugusel kujul avaldatud ja rõhutatud, et üks osa uuemaid usuteadlasi Ilmutamiseraamatu kristuse jumalikkuses paganausu mõju näeb, ja H. Gunkel leiab seal muinasaegse „mag'ide jumala“¹ kujutust. Ilmutamiseraamatu kristus, see a ja o, on selle raamatu kirjutajale kõigepealt jumalik ilmutus; inimesest Jeesusest, kes seda üleloomulist olewust kehastas, ei räägita siin midagi. See tõsiasi on usuteadlastele, kes Jeesuse eluloo kokkuseadmist tähtsaks peavad, seda halvem sellepärast, et Ilmutamiseraamat üks wanematest ristiusukirjanduse mälestusmärkidest on.

Uuest testamendist jääwad siis meile ainult ewangeliiumid järele. Messias (Johanes) ewangeliium ei anna meile, teatavaste, mingid ajaloolisi teateid inimese Jeesuse üle. Kui me hakkasime siit aja-

¹ Magos (Gr. f.) — wana Peršia, Kaldea ja Miidia preester. Tõlk.

G. v. Gebhardt: Kristus ristis

Eduard „von“ Gebhardt sündis Järva-Saani kirikhärra-majas 1838. a. Saadeti 12-aastasena (nagu ewangeliumi Jeesus) Tallinna kooli. Kui inglased Krimmi sõja puhul Tallinna mere poolt blokeerisid, pandi linna koolid kinni ja G. läks Peterburi Kunstide-akadeemiasse. Seal kolme aasta pärast Karlruhe kunstikooli. Alus 1860. a. Düsseldorfis. — Kui pastori poeg ja truu protestant (luterlane) maalis ta peaaegjalikult pilti kristuse-lugudest ja usuuenduse-ajajärgu sündmustest: Kristuse minek Jeruusalemma (1863), Jaiwuse tütre ülesäratamine (1864), Kristus ristis (Tallinna doomkiriku altaripilt), Püha-õhtusöömaag, Kristilöömine (Hamburi kunstihalles), Kristus mere peal (1902), Reformaa-tor töötl me. Et Saksa rahwa usutunde ülen-damisel suuremat mõju avaldada, kujutas G. Uue testamendi tegelasi Saksamaa keltaja rahvusülikonnades ja eluruumides, wõttis nende tegelaste kujud ja näuime oma ajast ja ümbrusest. — Kullaaru karjamõis Makwere ligi oli Gebhardite omandus; seal käis kunst-nik mõnikord oma tegewuse ajal ja walis sealgi ümberlaudsete elanikkude jaast oma tööde tarwis mudelikid. — Tuleb tunnistada et Gebhardt — kui andeline kunstnik — ewan-geliumi hea sulase kombel oma kätte usalda-tud „naelaga“ ustawalt tegutses. „D.“ t.

loolisi teateid otsima, siis tuleks vähemalt wabameelne usuteadus meile seletama, et neljas ewangeliium on ainult õpetus (teooria) ristiusu messia üle, aga mitte usaldusewäärilised wõi kindlad teated Jeesuse elu ja jutluste üle. See ilmub juba selle ewangeliumi esimistes sõnades, kus selle üle seletatakse, et see kiri on jutustus „sõna“ üle, mis oli jumala juures ja mis „oli jumal“ ja mis sai lihaks. Teiste sõnadega, see on wanaaja mõtteteaduse õpetus „logose“ (sõna) üle ristiusu aru-saamises ja sõnades.¹

Selle ewangeliumi siju wastab üle-üldijelt sellele tema programmile. Jeesus on siin walguis, elu, eluleib, ülestõusmine, hea karjane, jumala poeg. Sellele wasta-walt on ka tema imetud ja sõnad kor-jatud. Neljandama ewangeliumi Jeesuse kõned ei jäta kahtlust ühes asjas: milgi tingimisel ei ole need Gebrea targa omad, nagu ka nad ei ole mõeldud selleks, et juudausulisi eebrealasi oma poole tõmmata ja neid uskuma panna. Wastaolu juuda-usu ja ristiusu wahel ei ole siin mitte kui uue usu tekkimisel wõi wõitluses tõelise ärapästmise tee eest tärgranud lahtumine endisest usust, waid kui wastaolu, mis ammuft ajast olemas on olnud. Kuristik kiriku ja juudausuliste templi wahel paistab Johanesele igawene ja täieste läbipääse-mata olewat. Teda ei hõwitagi enam küsimus, kas Jeesus eebrealaste oodataw messias on, kellest prohwetid kuulutasid. Tema püiab kõigepealt tõestada, et kris-tus wõi messias tõeline jumala poeg selle sõna otsekohesest üleloomulikust mõttes on. See aga on ju just see, mis juudausulised eitawad.

Tõelises kokkukõlas neljandama ewan-geliumi waimuga on see asjaolu, et tema jutustaw aine põhjoontes järsku lahtu lähleb kolme esimise wõi sinoptilise ewan-geliumi jutustusega. Wõtame kas wõi Jeesuse esimiste ülesastumiste kohta küsimuse. Johanes järele on see peaaegjalikult Juuda-maa ja Jeruusalemm ja ainult erakordabel Galileamaa. Hoopis teift kõnelewad selles asjas Matteus, Markus ja Luukas, kelle järele Jeesus oma õpetuse kuulutamist Ga-ileamaal algas ja Juudamaal lõpetas. Ewangelist Johannes ei käi oma jutustuses

¹ Logose-õpetuse üle on põhjalikuma uuri-mise kirjutanud endine Moskwa ülikooli pro-fessor würst S. Trubetskoj. Tõik.

seega sugugi mitte sinoptikute järele, ta tunneb neid küll, aga ta astub julgelt nende raamidest välja. Ta mõtleb oma kristuse üle terve rea uusi lugusid, mis sinoptikute jutustustega ainult nime poolest kokku käivad, nagu ristija Johannes, Peetrus, Juudamaa ja Galileamaa, Naatsaret ja Jeruusalemm, ülemkohus ja Pilatus. Ilma nende nimedeta ei olnud võimalik läbi saada. Jutustused Jeesuse imedest, üle mõistuse piiride mineva osa tema elukirjelduses, mis juba sinoptikerite jutustustes olemas oli, võtab Johanesse ewangeeliumis juba igast piirist üleminema ulatuse. Kohe peale hingeheitmise furnutele elu tagasiandmise asemel, millest Markus ja Luukas jutustab, paneb Johannes meid jahmatama jutustustega selle üle, kuidas Jeesus furnu üles äratas, kes juba mitu päeva haaus on olnud ja juba mädanema on hakanud. Jeesuse kinnivõtmise juures langeb terve salt Rooma soldatise ja ülempreestri teenijaid tema ees põlvili, kui kuuluvad tema huust, kes ta on. Neljas ewangeelium kannab meile ristiusu õpetuse ette, püüdes teda juudausu vastu seada ja seda Jeesuse autoriteediga kinnitada, milleks Jeesusele sõnad suhu pannakse, mis autori mõtteid kinnitama peavad.

Johanesse usuõpetus on aga juba suure sammu sellest wanema ajajärgu ristiusu õpetusest edasi teinud, mida Paulus kuulutas. Sellest on arusaadam, et neljandamas ewangeeliumis milgi tingimisel ei tule otsida ristiusu tähtsuse, teiste sõnadega, tema asutaja isiku ja tegewuse üle ajaloolisi teateid. Aga selle eest näitab see ewangeelium meile, milles iga ewangeeliumilise kirjatöö mõte ja ülesanne seisab. Neljas ewangeelium püüab usku Jeesuse kui jumaliku olemuse sisse kõige teravamal kujul rõhuga põhjendada ja kinnitada. Sellepärast surub tema kirjutaja igal juhutumisel just sinoptilise Jeesuse jumalikud jooned esimisele kohale. Võimalik et just sellepärast kolm esimest ewangeeliumi neljandama kõrvale ja nimelt tema ette on asetatud. Veel üks asi ei ärata mingit kahtlust: neljandama ewangeeliumi kirjutaja waatab kõige rahulikumalt selle peale, et tema jutustus sinoptikute omaist lahku läheb; enamgi, teda nagu ei puudugi asjalugu, et neljandama ja kolme esimese ewangeeliumi wahel vastastahad on: tema pealülesanne oli oma kristuse ülendamine ja

selleks ei kofnunud ta kunagi tagasi sellest, et kristusele võimalikult rohkem imelikku omadusi ja võimisi osaks anda ja nimelt niisuguseid, mis võimalikult ettekujutusewõimu piiridest välja läheks.

Pöörame nüüd sinoptikute poole.

Uuem ewangeeliumide kriitika on täiesti kindlaks teinud, et kolmest esimesest ewangeeliumist teine kõige wanem on ja teiste kokkuseadmisel peaaegsaks oli. Sellepärast peame ewangeeliumide aine üle rääkides Markusse ewangeeliumi järele käima. Aga waatame kõigepealt, mis wahel esimese ja kolmanda ewangeeliumi wahel teisega wõrreldes on ja siis katsume selgusele jõuda, mil määral nad Jeesuse olemasolemise ja tema tegewuse üle tunnistajateks wõivad olla.

Matteus awaldab oma ewangeeliumi esimestest lehekülgedest peale selgelt omapärast püüdu Jeesuse elulooga Wana testamendi prohwetite ettekuulutusi messia üle tõestada. Ta püüab oma lugejaid uskuma panna et kõik, mis ta jutustab, Wana testamendi prohwetite ettekuulutamisega täpisealt kokku käib. Praeguse aja lugejale jääb tihti ainult pead raputada seda waadeldes, kuidas Matteus piibli ütlostega ümber käib. „Et prohwetite sõna täide läheks“, seda ütlost tarwitab Matteus ka siis, kui ta, näituseks, lapsukesse Jeesuse Naatsaretti tagasi paneb minema wõi kui ta Jeesuse tegewuse alguse paigaks Galileamaa walib. Ka teised sinoptitud kujutawad oma Jeesust kui messiat, kes seda, mis „prohwetitest ette kuulutatud“, oma eluga tuli täide saatma. Matteusega aga ei jõua nad sellestükis wõistelda, sest see on niisõrra kinni mõtte küljes, et Jeesus peab kõik Wana testamendi prohwetite sõnasõnalt mõistetud ettekuulutused täitma, et ta mitte ainult tema kõrwuni ulatanud jutustusi Jeesuse elu üle ei muuda, waid ka uusi lugusid oma poolt juure luuletab. Matteus jutustab meile, näituseks, tahe looma üle, kelle seljas istudes Jeesus Jeruusalemma sõitis. Niisuguse loo mõtleb ta selleks välja, et täide läheks Saakaria ettekuulutus: „Waata, sinu kuningas tuleb sulle... ja sõidab eesli seljas ja emaeesli sälu seljas“ (Saakaria raam. 2. p. 9. f.). Selle ütlosti algkirja mõtte järele ei tule siin mitte kahte looma mõista. Selles ettekuulutuses awaldatakse mõtet, et tulewane Jeruusalemma kuningas saab rahu-

würst olema, sellepärast ei kujutata teda mitte lahinguhobuse, vaid rahulise eesli seljas. Prohwet aga, kui luuletaja, tarwitas siin luulekeelelist paralleelitelust, awaldas ühte ja sedasama mõtet kahes kujus, mis Egiptuse ja Semi sugu keeltele arilikul wiisil peaaegu ühesugused on.¹ Ewangelist ei tee sellest Semi sugu keelte iseäraldusest wäljagi. Ta tahab ainult ühte asja näha: et prohwetite sõnad kuni wiimase kommani täide lähets ja sellepärast kujutab ta Jeesust korraga kahe eesli seljas istumas, kui raske ka ei ole niisugust sõitu endale ette kujutada. Matteus muudab siis jeda algteksti, mis tema jutustuse aluseks oli, nimelt Markuse ewangeeliumi, ja neis parandustes käib pimedast peast Wana testamendi ettekuulutuste järele messiaist. Nii on, näituseks, Matteuse jutustus selle üle, kuidas lapsed Jeesust tempelis hüüdega: „Hosianna Taaweti pojale!“ terwitatud, tema wäljamõeldus, mida ta oma jutustusesse selleks põimib, et just Jeesuse kohta täide lähets Taaweti laulu- raamatu ilus salm (8, 3.): „Laste ja imewate laste suust oled ja endale kiitust walmistanud!“ Niisama on ka Juuda äraandmise lugu, mille üle Markus ülesõnades sõnades kõneleb, Matteusest Wana testamendi prohwetite ettekuulutamise kohaselt maalitud. 30 hõbeseeklit, mis Juudas pärast Jeesuse ristilöömist templi kasjasse tagasi toob, saiwad alguse prohwet Saakaria ettekuulutusest (11, 12—23.): „Ja nemad waagisid ära mu palga, kolmkümmend hõbeseeklit. Ja Jehoowa ütles mu wastu: Wiska see potisepa kätte! Woi seda kallist hinda, selle wääriliseks mind neist on arwatud! Ja ma wõtsin need kolmkümmend hõbeseeklit ja wiskasin nad Jehoowa kotta potiseपाल.“

Ewangelist Matteus lueb oma kristuse elulugu Wanast testamendist. Tema Jeesus ütleb ju mäejutluses, et ta on tulnud käsku ja prohwetit täitma.

Matteus hindab kõrgelt ja kaitseb weel üht hilisemat autoriteeti: kiriku piiskoplikku

forda, mis tema ajaks juba kujunenud oli. Siit tulewad apostlitele üeldud kristuse sõnad, mida Matteus üksi ette toob: „Mis teie iial maa peal siute, peab ka taewas siutud olema, ja mis teie maa peal päästate, peab ka taewas päästetud olema.“ Weel enam, Matteuse kristus kõneleb nagu kirikukorra isewalitsuslikest ehitusest ja temas ainuwalitsemise korra kinnitamist: „Sina oled Peetrus ja sellesinatse kalju peale tahan mina ehitada oma koguduse.“ Ja sellele järgnewad sõnad: „Mina tahan sulle (i.o. Peetrusele) taewariigi wõtmed anda.“

Kui need sõnad ewangelistilt tulewad ja mitte hiljem wahetele ei ole pistetud, siis on Rooma paawsti wõim Jeesuse enese sõnade peale põhjendatud. Niisuguse kirikukorra tunnistamine pani autori ka teistmoodi otsustama ainelistele warade küsimust, millele ta kirikuwõimu ei saa kindlustada ja mis loomulikult kiriku ülemate ametnikkude käsutada olid. Siit on arusaadaw, miks Matteus kõit rikaste ja rikkuste hukkamõistiwad sõnad, mis Markuse ja Luuka ewangeeliumis leida, wälja jättis. Uueste tuleb siin esimise ewangeeliumi tõeline pale nähtawale: ta püüab seda algristikoguduse woolu awaldada ja põhjendada, mille hulka autor kuulus.

Kuimõrra omawoliliselt ewangeeliumide kirjutajad ümber käiwad nende juttudega, mis enne neid loodud ja üles kirjutatud olid, näeme iseäranis selgelt Luuka ewangeeliumist. Tema kasutas, nagu juba nimetatud, Markuse ewangeeliumi eeskujuna ja kawana oma ainewaliku juures. Aga jutustuse selle üle, kuidas kristus pärast ülestõusmist oma jüngritele Galileamaal ilmus, millest Markus ja tema järele ka Matteus ja Johanes jutustab, wiskas Luukas hoolimata kõrwale. Ülestõusnud Jeesus ilmutab ennast Luuka ewangeeliumi järele ainult kas Jeruusalemmas wõi selle ümbruses. Seft Luukas ei lasse Jeesust Jeruusalemmast ja tema ümbrusest mitte kaugemale, ja „Apostilite tegude raamatus“ (1, 4.), mis kolmanda ewangeeliumi järg on ja sama mehe kirjutatud, lasseb kristust koguni jüngritelegi ära keelata Jeruusalemmast lahkumast, kuni nad pühawaimuga ristitud saawad. (Järgneb)

¹ Nagu meie lugeja teab, tuleb see Geeti rahwalauludes alataja ette. Näit.: Jse lätšin hoosta otšimaie, kaldawõrwi kuulamaie, wastilakka waatamaie.

KOTKAD

Kuidas ju pesas nad hullasid, visklesid, küüsi proovisid, mängides kisklesid — tugevad, noored kotkad.

Pilvi vaatlesid silmapiiril sõudvaid, vanu kotkaid vaatlesid, koju jõudvaid — tugevad, noored kotkad.

Silmist neil pursatas eluisu, väiksel ju põlgasid pesarisu — tugevad, noored kotkad.

Ja siis nad kisaga tõusid õhku, vabasse õhku . . . tugevad, noored . . .

AIN RANNALEET

Gripp

I

Ujalehed teatavad nüüd iga päev gripi (influentia)-aigusele jäämise juhtumistest niivõrd tihti, et Groopas kui meil. Groopas on gripp juba õige laia ulatuseni jõudnud ja ta Leeningraadis tõuseb aigeksjääjate arv nädalas mitme sajani. Praegu on veel raske ielda, kas tänanused gripi-juhtumised ülemaailmises taudiks arenenud nagu 1918. aastal, või lepitõbi ainult ühikute kohalike tõkestega, nagu me aastal 1918—1921 nägime. Kliiniliste tähelepanekud kõnelevad seni viimasest võimalusest.

Oleval teated lausevad arvata, et Groopas praegu gripi käes õige suur osa elanikka kannatab. Endistes gripitaudides pödes arililult $\frac{1}{3}$ ehk $\frac{1}{2}$ terveist elanikkude kogust.

Meil kestis viimane gripitaud üle kolme aasta. Harilikult ei ulata taudi kestus aga mitte üle 2 aasta. Enamates juhtumistes algab taud talvel (detsembris ehk jaanuaris), arvemalt kevadel või suvel. Taud akitab õige tormise ooga ja tõuseb oma aripunktile efinistide kuude jooksul. Sel ajal on ka suuremus taudi kätte kõige suurem. Selle järele jääb taudi laialilagunemine vaiksemaks, nagu ka aiguse käik ühikute pödejate juures. Üksigi eluiga ei ole gripi vastu kindlustatud, kuigi kõige sagedamini 20 kuni 40 aasta vanused aiguse küüsi jattuvad.

Suremus gripitaudi kätte ei ole kaugeltgi mitte ühesugune. Mõne taudi ajal, isäranis efinistide kuude jooksul, on ta väga kõrge: 30—50% haigeksjääjatest, teistel juhtumistel palju madalam.

II

Selle aiguse sünnitaja on tänapäevani tundmata. Vähetewahel on küll ühte, küll teist aiguseidu gripi sünnitajaks peetud. Uigete jüljes, weres, kufes ja teistes väljaidetes on arstid nii mõnigi kord mitmesuguseid pifilewusi leidnud, keda siis ka aiguse sünnitajateks peeti. Kuid siiski peab tunnistama, et need pifilased iseenejast küll maewalt aiguse sünnitajad on.

Ennem on ehk tõeliselt aiguse sünnitajaks isäraline seni veel tundmata virus (sihwine aine), mis organismusesse imub, keda nõrgestab ja sellega mitmesugustele pifilastele, pea-

asjalikult Fraenteli diplokokile, võimaluse loob organismuses, pealemuu kopsus põletiku nähtusi tekitada.

Misjuguine bakteroloogiline (aiguseidu) algus gripitõwel ka ei oleks, üks asi on kahtlemata selge, nimelt et aiguse alguse organismus väljastpoolt saab, et aiguse külgeakaw on. Aiguse algus tuleb alati väljastpoolt, aga kui ta kord organismusele külge on aakanud, siis võib aiguse käik väga mitmesugune olla. Olnud taudide waatlemine näitab, et kõige sagedamad gripiwormid järgmised on: katarr-gripp, kopsu-gripp, joolita-gripp ja närwi-gripp.

Wanemad autorid, kes XVIII ja XIX aastaja taudisi uurisid, märkisid veel järgmisi gripiwormisi üles: reumatismuse-, katarr-reumatismuse-, tofitalise-, kohalise põletiku gripp ja teisi. 1918—1921. aasta gripp Leeningraadis kandis peajasjalikult kopsu- ja katarrigripi wormisi.

Aiguse käik ei ole igas ühikus juhtumises mitte ühesugune, mis sellest oleneb, misjuguine aigusewormiga meil tegemisi on.

Kopsu-gripp, teiste sõnadega: need juhtumised, kus aigus kopsu sel wõi teisel kujul aarab (kopsupõletik), kujuneb arililult järgmiselt: äkiline aiguse algus, kus palawik ja külmawärinad wabeldawad, ihuoojuse tõusmine 39 kuni 40 kraadini (Celsiuse järele), üleüldine nõrkus; kõha, epiotja kuuw, iljem niiste; rõgas leidub tihti werd; pisted rinnus kõha ajal, peawalu (enamaste otsaesises), vähetewahel igistamine, lämmatus, südamekloppimine, närwiliku rujutuse wõi erutuse nähtused. Kõrgendatud temperatuur kestab 2 kuni 6 nädalat, paranemise ajal wajuw ta wäheawal. Kopsus võib õige suureulatusest põletiku käitu märgata, mis juure osa kopsust aarab, kas ühte kopsupoolt wõi mõlemaid. Selle aigusewormi korral kannatab alati ja tihti õige põhjalikult südamemuskel; südametegewus läheb õige tihti gripi järele rikki. Ka ei ole juhtumised aruldased, et aigusega mitmed teised kaasas käiwad: rinnailanaha-põletik (plewriit), jõbja (gangreena), paisjed (abstsejs), sijemise kõrwa põletik jne. Aige on gripist paranemise järel veel kaua wäga nõrk ja weremaene, kaua aega wõib tema juures südamemuskel nõrkuse tundemärki tõehele panna.

Katarriilise gripi worm on üleüldiselt palju kergem kui eelmine. Lemale on iseloomulikud: üleüldised katarriinähitused (kurgu-pera walud, nohu, kõha, walgufetartus, pisa-ratemoolamine, kurguaigused jne) ja kopsu-põletiku tundemärkide puudumine; ainult ingamisetorude - katarri (bronhiiti) võib enamas jaus juhtumistes tähele panna.

Uga nagu eelmisesgi juhtumises, on ta sel korral vähem või suurem palawit, peawalu, nõrkus ja muud nendega kaasas käiwad nähitused olemas. Uiguse üleüldine käit on aga palju lühem, aige üleüldine seisuford palju kergem, surmajuhitumiste arv palju vähem.

Soolika-griip ilmub terawal kujul mau ja soolikate rikkis, kõhuwalus, rõhitustes, kõhuft lahtiolemises jne; kahafoojus on ta sel juhtumisel enam ehk vähem kõrgendatud.

Närwi-gripi korral seisawad esimisel kohal keshnärwikawa rikete nähitused. Need nähitused on teinekord väga raskest ja annawad kõrge surejateprofundi. Selmises gripitaudis Leeningraadis tuli see wiimane aiguseworm õige arwa ette.

III

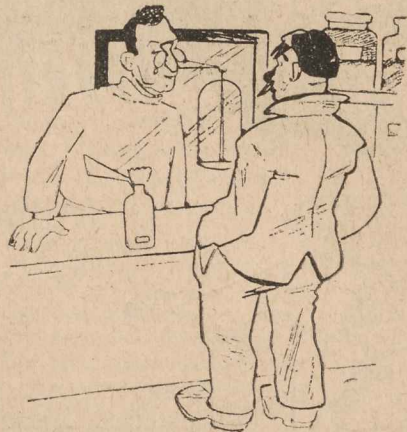
Misugune on peajoontes gripitaudi üfikute juhtumiste arenemisekäit.

Kuidamoodi selle taudi wasta wõitlema peab?

Loomulikult peab wõitlemine tahes sihis sündima: profilaktikaga (äraoidmisega), ja arstimisega, kui aigus juba külge on atanud, ja siis juba igas üfikitus juhtumises omamoodi.

Juba 1891. aasta taudist faadit on teada et gripp wõib afata peaaesjalikult kas sisse-ingatawa õhu või soolikate faudu. Sellepärast tuleb aiguse äraoidmisest selles ja teises asjas ettewaatusft soowitada. Tuleb oida et ingamiseaparaadi faudu aiguseidud organismusesse ei satuks, ja tuleb oolt kanda et kõht ja soolikad korras oleks.

Õsimise punkti all tuleb ennaft külmetamise eest oida, kõha, nohu ja teiste sellesuguste aiguste all kannatajatest isikuteft eemale oida. Pealemuu tuleb selle eest oida, et teine inimene sulle näkku ei ingats, suu ees ei kõhiks. Külma ajal tuleb kampsuni kanda, jalgu ja kaela soojad oida, märja nahaga ei pea õue minema, wäljas laulma ega

- Andke kõhulahtitegemise-rohtu.
- Kuipaalu teile?
- Nii päewaks kolmeks töölt ärajäämiseks.

B. Sshemiot, „Ezeremom“

witsetama. Kortorit tuleb tästi tuulutada, tuafoojus wõimalikult õhel kõrgusel oida; ei tohi aigeks jäänud inimesega õhes woodis magada, waid neid, iseärans lapsi, teise tuppä eraldada. Iseenesest mõista peab kõige kergema nohu, kõha jne tundemärgi korral kohe arsti poole pöörama, et wõimalikult kohe sellele lõppu teha.

Mis gripi arstimisesse puudub, siis oleneb arstimise wiis sellest, misuguse aigusewormiga selles või teises juhtumises tegemist on. Kuigi siin üleüldist reeglit ei wõi olla, wõib siiski rea üleüldisi juhatusi anda, mida arst tähele peab panema. Need juhatused käiwad selle kohta, kuidas: 1) aige walu wähenendada, 2) tema jõudu, iseärans südametegewust nõrkemise eest oida, 3) närwisteemi tegewust mitte arilikust taktist wälja langeda lasta.

Siin ei ole kõht seletama afata, mis arstiteaduse praktika igas neist punktideft teha käsi. See ei ole enam aige, waid arsti asi, ja sellepärast peab selle selgitamine sündima arstiteaduslise eriajakirja weergudel ja üleüldise siuga ajakirjas.

Prof. W. G. Iintshikow

* * *

Mu päewad on rasked ja kurvad
ja madalad, maapealsed nad.

Mu mõtted on küpsed kui urwad
liig noorell ja kidurad.

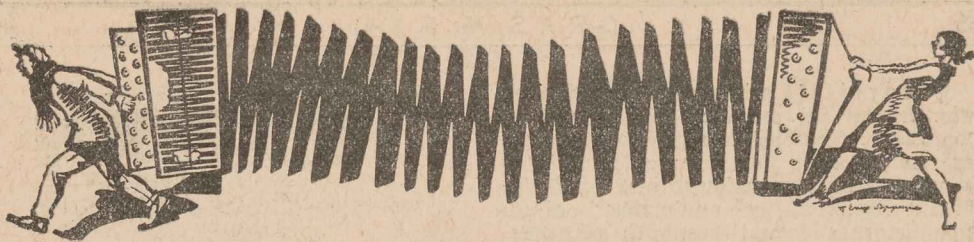
On elu rattadgi vajund
mu siidame laimisse.

Ma olen mõndagi tajund,
näib olevat kaunis see.

Kuid noorus on õhnud mi raske —
kui orjus weel kattis maa.
Ei rõõunde heledat waske
ma rinna sees kantud saa.

Kuid kantud saan wõitlust ja kirge
ja müriinal tormawat tuult.
Siis elu weel ilus ja sirge
ja laulud lendawad suult.

AIN RANNALEET

Millest Moskwas lauldakse

Aleksander Jakowlewi kirjeldus. P. Aljakrinski joonistused.

Ajakirjast „Красная Нива“

Moskwas on alati palju lauldud. Moskwas loodi ja siit lasti nii mõnigi kord laulud liikuma, mis ootamata kiirusega terwel Wene maal tuttavaks said. Aga waewalt on ajajärku olnud, mil rohkem oleks lauldud kui praegusel ajal. Moskwa elu iga nähtus, olgu ta oluline, poliitiline, kultuuriline — leiab kohe lauludes ehk vähemalt regewärsides (частушки) kujutuse.

Moskwa laulude laialilagunemise kiirust võib väga täpselt üles märkida. Kuulus telliskiwide-laul („Кирпичики“) lagunes kolme kuuga üle terve Moskwa laiali: läinud aasta weebruaris kandis Wäikse-teatri 100-aastase kestwuse juubelpidustustel nooremate näitlejate koor seda esimest korda ette, esimese mai pidustustel aga laulsid Presnä wärawa tagused wabrikutüdrukud teda kui päris oma laulu.

Kes neid laulusi laiali lautab ja kuidamoodi?

Uulitsa- ja trahterilauljad, wabrikutüdrukud oma ringmängudel ja jalutustel, koolilapsed, sinipluusemehed, nais- ja meesüliopilased oma kooskäimistel, — sest uus laul äratav uudishimu, paneb naerma, tõmbab ligi, — uut laulu kuulda lasta on laulikule alati lõbu teinud.

Peale teiste mängiwad koduta-lapsed õige suurt osa uute laulude laialilautamises. Kõige kangemate keelude peale waatamata laulawad koduta-lapsed igas rongis, mis Moskwasse jõudmas või siit ära minemas on. Koduta laulik reisib alati ühe-kahe seltsilisega. Laulu ajal seisawad seltsilised walwel, et konduktor

ootamatalt wagunisse ei ilmuks. Niipea kui see nähtawale tuleb, annab wahiloleja laulikule märku ja see kaub kui kiwi wette . . .

Moskwa laulud — wõtta kas wõi juba nimetatud „Кирпичики“ wõi kuulsad „Клавочка“, „Ах, зачем эта ночь“, „Могила“ (Пускай могила меня некажет) on kõik jämedawõitu, proosalised, aga alati leidub neis äärmine, väga südamlilik tundelikkus, ja nähtawaste see tundelikkus ongi, mis neid laulusi nii kiirelt laiali laguneda aitab. Rahwas nõuab, et laul „südamesse hakkaks“.

Teine asi on Moskwa regewärsid. Neis leidub ainult naeru (sagedamine pilget, arwem kahjurõõmu), ulakat, kiitlewat. Regewärss on tundeliku laulu otsekohene wastand. Regewärss kajatab iga asja peale, mis praegusel silmapilgul, tänapäew sünnib. Tuhandad regewärsid surewad arwatawaste kohe sündimise juures.

Mis praegusel ajal Moskwa noorsugu jalutustel (simmanidel) laulab?

Moodsaks küsimuseks on praegu alimentide (lapse toetusmaksu) asi. Rahwakohtud on alimentide-asjadest üle kuhjatud. Alimentidest on igal pool jutt. Selle nähtuse näutuse märgib regewärss kohe üles:

Как у нашей у Анютки
что-то вроде ренты.
С двадцати пяти мужей
тянет алименты.
Закажу себе я шляпу
с розовыми лентами.
В лес пойду не за гри-
бами, а за алиментами.

(Meie Anjuta saab midagi renditaulist.

Kahäkümnelt mehelt kisub alimentisi.
Tellin endale roosa lintidega kübara.

Lähen metsa, aga mitte seenele, waid alimentisi otsima.)

Peale alimentide märgib regewärss tähelepanelikult üles teise uue nähtuse, mis perekonnaelus juba sisse on juurdunud, nimelt meesterahwa ja naisterahwa wahekorra lühikese kestwuse.

Полюбила Шурочку за новую тужурочку,
Тужурка износилась, а я с Шуркой распростилась.

Ты не думай, милый мой, что я тебя любила,
Делать было нечего, я время проводила.

Мне сказали на Смоленском, что девчонки дешёвы,
Две копейки с половиной самые хорошие.

(Hakkasin Sshurotshkat uue kuue pärast armastama,
Kuub kulus ära ja ma lahkusin Sshurkast.

Ära mõtle, kallis, et ma sind armastasin,
Polnud midagi teha, hakkasin siis ajawiiteks (armastama).

Smolenski turul üeldi mulle, et tüdrukud olla odawad,
Kaks ja pool kopikat tükk kõige paremad.)

Riidehilbud, puuder ja näuwärw olid alati regewärsside pilkeaineks. Ka praegune Moskwa regewärss ei saa neid tähele panemata jätta.

Мой миленок загулял при новой приполитике.

Закажу на платье вырез ниже всякой критики.
Раньше-то подруженьки встречались, целовались.

Теперь проще сказано: „Не троньте, я намазана.“

Моя милка пудрит рыло, мажет свечкой сальной,

Большевиксталмой Гаврило, очень идеальный.

Большие деньги тратятся на узенькие платьица,

С боку разрезаются, и ножки обнажаются.

(Minu armsam akkas uue (majanduse-) poliitika ajal ümber kolama (jooma),

Tellin endale ülikonnas wäljalõike alla poole igast arwustusest.

Ennewanaste andsid tuttawad kokku saades üksteisele suud,
Nüüd üeldakse lihtsamine: „Ärge puutuge, olen wõõbatud.“

Minu armsam puuderдab näularhwi, wõiab raswaküünlaga,

Minu Gawriila hakkas enamlaseks, wäga ideaalseks.

Palju raha kulutatakse kitsaste seelikute peale,
Külje pealt teised lahtised, ja paljad jalad paistawad.)

Moskwa uulitsatel käimise kohta maksma pandud korraldused on ka juba regewärsside aineks saanud.

Стал теперь народ культурный, — понаставил всюду урны,
И чтоб урны не украли, цепочками привязали.
На-ходу в трамвай вскочил, и кондуктор позвонил.
Кто-то свистнул соловьем, распощался я с рублем.

(Rahwas on nüüd kultuuraline, igale poole pandi ulk prügiriistu.

Ja et neid ära ei warastataks, kinnitati nad ketiga kinni.

Üppasin sõidu peal tramwaisse, kohe kõlistas konduktor,
Keegi wilistas õõbiku moodi ja mul tuli rublast ilma jääda.)

Tuleb üles märkida, et kõige uuem uulitsa-seadus: „Käia paremat kätt“, mis hädawaewalt alles jõuti maksma panna, juba regewärssis on jäädwustatud:

Шла по левой стороне, а мильтон пристал ко мне.

Я сказала неспеша: „Ах, отстаньте, я — левша.“

В шесть часов кончается, в восемь муж является,
Объясняет он жене, что шел по левой стороне.

(Lähen pahemat kätt, kohe asub miilitsamees juure.

Seletan rahulikult: „Jätke rahule, mina olen pahemakäe-naisterahwas.“

Kell kuus lõpeb töö, mees tuleb aga kell kaheksa koju,

Seletab naisele, et pahemat kätt käinud (ja selle eest miilitsasse sattunud).

Weel on Moskwa regewärssides tähelepanemise wäärt lõbus enese hädade üle naljatamine. Naerdakse kõige üle, ka selle kõige raskema asja üle, mis praegu Moskwas olemas on: korteripuuduse üle.

Все в Москве так уплотнились, как в гробах покойники.
Мы с женой в комод легли, теща в рукомойнике.

(Moskwas on kõik nii tihendatud (korterites), nagu surnud kirstudes.

Eitsime naiseга kummutisse, ämm käepesukaussi.)

Abielulahutamine — praeguse eluolu kurb nähtus — leiab ka regewärssides naljatoonilise walgustuse.

Жена с мужем подрались, подрались и развелись.
Пополам все разделили, пианино распилили.

(Naine läks mehega tüllisse, hakkasid kiskuma ja lasksid endid lahutada.
Jagasid kõik pooleks ja saagisid ka piianiino kaheks.

Nõnda kajatab regewärss iga päewa-sündmusele ja nähtusele kohe wasta.

Armastus

Daani kirjaniku Karl Ewaldi sulewiske

Greete oli wiis aastat wana ja temal oli juba peigmees walitud. See oli pesunaise poeg, kõigest neljaaastane, nimega Georg, ja nina ei olnud tal mitte alati kuiw. Aga Greetegi ninaalune oli wahest niiske, nii et nad olidgi paar.

Tüdruk tõi poisi üles ja leidis et söömataua akna all neil kõige parajam paik oli, kus ta oma wäljawalituga juttu wõis ajada.

Mõne aja pärast läks aga asi Georgile igawaks. Ta teatab ilma wiisakuseta, et ta koju, pesukööki tahab minna. Greete püiab teda kõigi abinõudega meelitada et ta jääks, aga asjata. Ta tahab koju minna ja kohe silmapilk. Siis jooksis tüdruk walju nutuga minu tuppa.

„Papa, kas Georg tohib minu juurest ära minna? Ta on ju minu peigmees!“

„Ja,“ ütlesin mina, „seda ta õigusepärast küll ei tohi teha, ainult...“

„Papa, Georg ei taha minu juure jääda... Georg tahab alla, pesukööki minna.“

Ja ta akkas jälle waljult uluma. Ma panin ta oma põlvedele istuma ja katsusin armastuse keerdkäikudes teed leida.

„Sa pead ennast rumalalt üles, Greete,“ ütlesin ma talle. „Meesterahwad ei ole niisuguseks loodud. Kui neid paluda et nad jääksid, siis nad lähewad minema. Kui neid uksest wälja tõugata, siis nad tulewad tagasi. Sa mine

Georgi juure ja ütle talle: „Kasi oma teed, rumal jõmpsigas! Ma saan omale teise peigmehe.“ Küll sa siis näed!“

Greete on mõistlik noor naisterahwas. Ta waatas esite tõsiselt oma suurte silmadega minu otsa. Ja siis weel pisaratest märgade põskedega asus ta asja juure. Ma waatasin ta järele ja tema täitis mu juhatust kõigiti laitmata.

„Käi wälja, ropakas!“ kätatas ta. „Papa ütles et ma saan teise peigmehe.“

Georg jäi suuril silmil tema otsa wahtima ja ei saanud ästi aru, mis ta räägib. Tüdruk aga talutas ta aja-wiitmata koridori, tegi ukse lahti — poiss ise poleks sellega toime saanud — ja lükkas ta uksest wälja. Tuli jälle minu tuppa, wõttis mu kae ja waatas küsiwalt minu otsa.

„Papa, aga kas ta tuleb tagasi?“

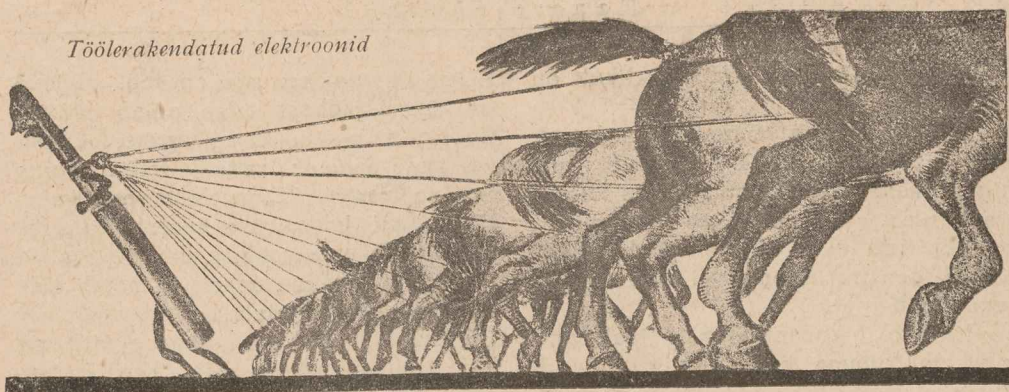
Meie läksime söögituppa, mille aknad õue poole olid. Meil polnud kaua waja oodata. Meie kuulsime alt Georgi peenekombelist jalakaapamist. Ta pani sõrme suhu ja karjus: „Greete! Greete!“

Wõidurõemsalt waatasin ma tüdrlapse otsa, aga ei leidnud sealt seda õnnesära, mis ootasin.

„Papa,“ ütles ta, „mul ei ole teda tarwis. Ma tahan „teist“...“

Sellejuures elkis ta silmis isesugune ilme, mida kirjeldada ma ei oska, mis aga ühesugune on kõigi naisterahwate juures 5 ja 40 aasta wahel.

Energia ja raadio

Kas olete kunagi näinud et kiwi, mis liikumata mäejalal seisab, ise mäest üles oleks weerenud, või et tuuleweskitiivad waikse ilmaga iseenesest ringi oleksid hakanud käima? Teie wastate, et see võimata on. Selleks olewat mõnesuguse jõu mõjuwaldust vaja. Aga wõtke näiteks telefon; selles on wäike tahwlike (plaadike), mis kõne kuulamise ajal wõngub ja häält annab, ilma et mingit kõrwalist abi märgata oleks. Ta ei või aga ometi „muidu“, nii iseenesest liikuda. Mingisugune jõuawaldus, mingisugune kõrwaline jõud, olgu kas või õige nõrk jõud, peab ikkagi olemas olema, mis ta wõnkuma paneb. Kust tuleb see jõud, see energia, mille mõjul plaat wõngub? Kui meie sellest aru saame, siis saame niipaljudestgi asjadest raadiotehnikas aru; et aga sellest aru saada, vaja lähemalt waadata, mis see energia ehk jõud on.

Energia-liigid

Kui meie näiteks mõnda pakki tõs-tame, käru weame, wett pumpame jne, ikka on meil teatud jõupingutust tarwis, et mingist wastupanekust wõitu saada. Neil juhtumistel teeme tööd.

Et teri jahuks jahwatada, selleks on tarwis tööd kulutada et weskikiwa weerlema panna. Wanaste tegi inimene seda tööd ise, oma lihastejõuga. Nüüdsel ajal käsiweskid enam ei ole. Nüüd toimetab seda tööd jooksew wesi (wesiweskil), liikuw õhk (tuuleweskil), palawaks kõetud aur (auruweskil), elektrijõud ehk süttiw põlewaine, nagu bensiin, nahwta (mootorites).

Tööd võib ka üleskeeratud wedru toimetada: niisugused wedrumootorid on näituseks kellades, grammofonides jne.

Seega võib ühte ja sedasama tööd mitmesugustest allikatest tulew jõud toimetada. Ülemal toodud näidetest näeme et üleskeeratud wedrus, palawakskõetud aur, liikuwas wees, bensiinis, elektris midagi seesugust olemas on, mis tööks võib muutuda, ehk, nagu öeldakse, neis on energiat ehk jõudu. Kõike seda, mis tööks võib muutuda, nimetame energiaks. Igas siin toodud näites on energial isesugune kuju ehk laad. Waatame mõnda neist liikidest.

Üleskeeratud wedrus ei märkagi meie energiat: siin on see warjatud, uinuwas seisukorras. Niipea aga kui wedru lahti laseme (näiteks grammfonis), siis tuleb see warjatud energia kohe nähtawale: rattad hakkawad liikuma; wedru käib pikkamööda maha, ja kui kõik jõud on ära kulunud, siis jääwad rattad seisma. Wedru jääb ikkagi wedruks, aga tööd teha ta enam ei jõua: temas ei ole enam energiat, sest kõik on ära kulunud. Seesugust warjatud energiat nimetatakse potentsiaalseks energiaks.

Tuulewesi ja wesiwesi juures on meil tegemist kineetilise energiaga, see on jõuga, mida iga liikuwas asjas olemas on. Järwewesi ei lähe millegipoollest jõeweest lähku, aga üks seisab paigal, kuna teine liigub, järelikult on tal kineetilist energiat, ja seda annabgi ta wesi wesiwesi küljetele edasi.

Aurumasina juures on meil tegemist soojuse jõuga. Katlast woolab masinasse palawakskõetud aur, kaotab siin oma soojuse, mis tööks muutub ja wälja

tuleb juba jahtunud aur. Järelikult on soojus energia.

Nimetame veel ühte liiki energiat, nimelt keemialist energiat, mis aines eneses olemas on ja siis nähtawale tuleb, kui aine ise keemialiseit muutub (näiteks, kui püssirohi plahwatab, bensiin automobiili mootoris põlema lööb jne).

Linnaelanikud puuduwad igal sammul elektrijõuga kokku, mis trammid, mootorid, tõstemasinad jne liikuma paneb.

Energia muuted

Huwitaw on see, et energia kunagi jäljeta ära ei kao. Ta wahetab ainult oma kuju ja muutub lõpuks soojuseks, see on jällegi energiaks.

Elektri-uulitsaraudtee jaamas põlewad weekatla-ahjus puud — wesi läheb palawaks: keemialine jõud muutub soojusejõuks. Palaw aur woolab aurumasinasse ja paneb seda liikuma; soojusejõud muutub kineetiliseks jõuks. Rihma abil läheb see edasi elektrimasina jõurattale ja muutub siin elektrijõuks. Siit tormab ta juhesid mööda edasi ja jõuab kusagil uulitsal trammi elektrimootorisse. Rattad hakkawad liikuma, trammi wagon läheb mürinal edasi — elektrijõud on jälle kineetiliseks jõuks muutunud. Selleks et trammi seisma panna, on temalt waja saadud kineetiline jõud ära wõtta. See jõud on tarwis teist liiki jõuks, kõige lihtsamalt — soojuseks muuta; selleks on tarwis wagon kinni pidada, pidur ratas-tele wajutada, kusjuures õõrumise tagajärjel soojus tekkib. Wagon jääb ainult siis seisma, kui kõik ta kineetiline energia soojuseks on läinud. Seega on puude keemialine energia mitmesuguste muudatuste järel soojusejõuks muutunud. Mis sünnib aga edasi? Edasi läheb soojus ratastest roobastesse, kiwidesse, õhku jne: energia läheb laiali. Ta ei kao ära, ta jääb looduses alale, kuigi ta meile enam kasulik ei ole.

Energia laialilagunemine

Ülemal toodud näidetest nägime, et energiat ühest kohast teise wõib anda: rihma abil rattalt rattale, hammas-rataste abil kellawedruilt tunninäitajale, liikumata juhede abil, mida mööda elekter woolab, elektrijaamast trammile.

Kõige huwitawam aga on see, et jõud ise ühest kohast teise püiab minna. Selleks ei ole tal mingisuguseid kunstlisi sisseseadeid: rattaid, rihmu, juhesid jne tarwis. Tõepoolest: palawaks-kõetud asi jahtub iseenesest ära, see on: annab oma soojuse ümbritsewatele asjadele, õhule jne edasi, ta laotab oma soojuse energia laiali.

Ehk wõtame teise näite: wiskame kiwi tiigi wagusasse wette. Kiwi kukkumise kohalt lähewad lained wett mööda ringides laiali. Kui ligilähedal weepinnal puuksake ujus, siis hakkab see lainte mõjul kõikumama, kord tõuseb ta laineharjale, kord wajub ta lainte wahele alla. Mis siin sündis? Kiwi, kes wee rahu rikkus, andis talle seega oma kukkumise energia edasi. See energia läheb weelaintena igale poole laiali. Osa temast jõudis ka oksakeseni ja pani tema kõikumama.

Lõpuks wõtame veel ühe näite: kelluke helises, teie kuulsite ta häält. Mis see tähendab? Kellukese wärisemine rikkus õhu rahulikku seisukorda ja pani õhulained liikuma. Need lained ulatasid oma liikumisel teie kõrwani ja panid kõrwatrumminaha wõnkuma. Õhulained kandsid osa wärisewa kellukese energiast teie kõrwani.

Kõigil neil juhtumistel läheb energia ise ühest kehast teise; selleks on ainult wahendit tarwis (näiteks wett kiwi ja oksakese wahel, õhku kellukese ja kõrwatrumminaha wahel), mida mööda energia edasi wõiks woolata.

Üks asi aga jääb arusaamataks: kuidas jõuab päikse-energia (soojus ja walgus) meie juure? Igatahes mitte õhku mööda, sest päikse ja maakera wahel on õhuta ruum. Nähtawaste peab mingisugune wahend, mingisugune olus olemas olema, mis päikse ja maakera wahelist ruumi ilma waheta täidab. Teadus arwab, et seesugune wahend tõepoolest olemas on; see on nõnda-nimetatud laotuse- (ehk ilmaruumi-) eeter.¹

Eeter

Sel ilmaruumi-eetril on äärmiselt weidrad omadused ja ta läheb terawalt lahku kõigist meile tuntud olustest.

¹ On olemas teadusline waade, mis ilmaruumi-eetrit ei tunnista. Selle teooria kohta edaspidi.

Sellepärast on väga raske teda enesele ette kujutada. Ta on nägemata, kaaluta. Oma pisitillukeste osadega täidab ta terwet ilma wahetult, tungib isegi kehadesse; eriti leidub teda ka õhusakeste wahel. Kõik planeedid ja maised kehad ujuwad temas nagu mõnes gaasis ehk nagu käsnad wees. Ainult wesi ehk õhk kaotab oma rahu seisukorra, kui nendes olewad asjad edasi liiguwad, eetri aga wõiwad ainult elektri- ja magneetilained rahuseisukorrast wälja wiia. Elektriwõnkumised laineid edasiandwas antennis, niisama ka iga palawaksaetud ehk walgust wäljaandew keha rikub eetri rahu ja paneb ta osakesed lainte wiisi liikuma. Igasse külge laiali lagunedes kannawad need eetrilained energiat edasi, justnagu weelained, mis kiwi wettekukkumisel tekkisid, kiwi kukkumise kineetilist jõudu edasi kannawad. Need eetrilained kannawad meile päikselt walgust ja soojust, neid mööda woolab ka elekter edasiandwalt antennilt wastuwõtware; need lained kannawad energia telefoniplaadile, mis ilma selleta wõnkuma ei wõi hakata aga häält ei anna.

Tööjõud

Niihästi inimene kui hobune wõib ühe ja sellesama töö ära teha, aga inimesel kulub selleks rohkem aega kui hobusel. Seega ei hinnata tööjõudu mitte selle töö järele, mis üldse ära on tehtud, waid selle töö järele, mis ühes teatud ajaüksuses on tehtud. Seda tööd, mis masin ühe sekundiga wõib ära teha, nimetatakse ta jõutugewuseks ehk tööjõuks. Elektritehnikas on jõutugewuse-üksuseks wõetud üksus, mida watt'iks nimetatakse. Juhet mööda woolaw elekter soendab juheta eraldab seega juheta energiat wälja. Seda energiat, mis ühe amperi jõuline elektriwool ühewoldilise surwe juures igas sekundis wälja eraldab, nimetatakse watiks. Watt on väga wäike jõuüksus. Kui meil toas 50-küünlane nõndanimetatud poolwatiline lamp põleb, siis tarwitab see 25 watti (pool watti küünla peale). Tehnikas tarwitatakse harilikult suuremat üksust, nõndanimetatud hobusejõudu. Üks hobusejõud on 736 watti. 1000 watti nimetatakse kilowatiks.

Kasuliku tegewuse koefitsient

Kui suure hulga jõudu peab siis raadiojaam iga sekund selleks wälja saatma, et see jõud jaksaks wastuwõtte telefoni plaadikese wõnkuma panna? Teiste sõnadega, kui suur peab edasiandwa raadiojaama jõutugewus olema? Üks nobe ameeriklane oli wälja rehkendanud, et kärbes, kes seinä mööda $2\frac{1}{2}$ sentimeetrit üles ronib, niipalju jõudu tarwitab kui 35-aastase alalise tegewuse wältel raadio wastawõtte-aparaadi raamisse wõiks sattuda, ja et wastawõtte-aparaati seega ainult wäike osa kärbse jõutugewusest sattub. Meie ei hakka järele kaaluma, kui õige wõi wale see wäljaarwamine on, kuid tõsi on et wastawõtte-aparaat üliwäga wäikse osa watiga töötab; see ei tähenda aga mitte et ka edasiandmisejaam niisama wäikse jõuga wõiks töötada. Asi on nõnda, et iga masin, missugune see ka olgu, möödapääsemata teatud osa jõudu ilmaaegu ära kulutab. Kui näiteks põlewad puud wedurikatla ahjus teatud hulga energiat wälja eraldawad, siis kulub õige suur osa sellest energiast õõrumise peale ja läheb soojuse näol laiali, ja ainult osa kogu energiast läheb kasuliku töö peale: rongi liikumapanemiseks. Mida wähem energiat masinas ilmaaegsete kulude peale kaduma läheb, seda parem masin on, seda suurem on tema kasuliku tegewuse koefitsient. Nii, näiteks, kui masin kogu ärakulutatud energiast ainult kolmweerandit kasulikule tööle annab ja üks weerand kasuta kaduma läheb, siis üteldakse et masina kasuliku tegewuse koefitsient $\frac{3}{4}$ ehk 75% on.

Edasiandwal raadiojaamalgi on hulk asjata, kuid paratamata energiakaotusi. Edasiandwasse jaama tulew energia ei lähe mitte kõik terwelt antenni kaudu kiirtena wälja, waid suur osa sellest jõust läheb kaduma (nagu juheta paratamata soenemine woolu läbitungimisel, kaotused lampides, dielektrilised kaotused, maasse kadumine jne). Kuid see poleks weel suur õnnetus, kui wähemalt seegi energia, mis antenni peale jaamas eneses ettetulnud kaotuse wälja saadab, kui seegi kõik wastawõtteaparaati satuks. Siin aga alles päris häda algabgi. Edasiandmisejaamast energiat wälja saa-

tes ei anna antenn teda mitte „otseteed kohe sinna kuhu tarwis“, see on wastawõttejaama, waid saadab selle energia igasse külge laiali, ja mida kaugemale ta edasiandmisejaamast jõuab, seda suurema ruumi peale ta laiali laguneb. Järelikult, mida kaugemale edasiandmisejaamast, seda vähem energiat tuleb ruumi iga üksiku punkti kohta. Sellest tulebgi, et mida kaugemal wastawõttejaam edasiandmisejaamast seisab, seda nõrgem wastawõte on. Sellega on seletataw et edasiandmisejaamade mitmekilowatilise jõutugevuse juures teie wastawõttejaama peale ainult õige wäike osake ühest watist tuleb.

Meieaja raadiojaamade jõutugevus on sellejärele, mis ülesanne neil jaamad on, mitmesugune. Asjaarmastajate edasiandmisejaamadel on mõne wati ehk mõnekümne wati jõud. Rraadiolaialisaatejaamade jõud kõigub poolest kuni mitme kilowatini. Daventry raadio-telefonijaamal (Inglismaal) on umbes 25 kilowati jõud.

Rahwuswahelise kaubanduslise raadiotelegrahwi ühenduse jaamad on mitmekümne ja mitmesajagi kilowatilised.

Edasiandja ülesanne edasiandmisejaamas seisab selles, et wastawõtetud energiat elektroonide wõnkumise energiaks ümber muuta. Lampidega edasiandjates etendawad seda ümbermuutja osa katoodilambid. Selle jõutugevuse järele, milleks lamp on määratud, muutub ta kokkuseade (ehitus) ja suurus. Suurejõuliste lampide walmistamine on suurte raskustega seotud. Õige suuri edusammusi niisuguste lampide konstrueerimises (kokkuseadmisses) on Leenini-nimel. raadiolaboratorium Nishni-Nowgorodis teinud. Selle kirjatüki algul olewal pildil kujutab kunstnik professor M. A. Bontsh-Brujeewitshi 25-kilowatist lampi, mis enam kui 30 hobuse jõudu annab.

Olgugi, et see osa energiat, mis antennist wastawõttejaamani ulatab, üliwäga wäike on, siiski läheb weel sellestgi ainult osa kasuliku töö peale (see on: telefoniplaadi wõnkumapanemiseks), muu osa läheb teie wastawõtteaparaadi juhedeks, kondensaatorites jne kaduma. Sellepärast tulebgi wastawõtteaparaat

nii konstrueerida (ehitada, kokku seada), et temas wõimalikult wähe jõudu kaduma läheks (jämedamad juhed, parem isolatsioon, õhukondensaatorid jne).

Kõwendamine

Sellepeale waatamata, et ainult äärmiselt wäike hulk energiat telefoni jõuab, jätkub sellest siiski, et teda tegevusesse panna. Tõepoolest on telefon üks kõige tundelisematest aparatuuridest, mida meieaja tehnika tunneb. Tuleb igatahes ka seda ette et energia, mis wastawõtteaparaadini ulatab, sedawõrd wäike on, et ta telefoniplaadikist wõnkuma ei jaksa panna. See sünnib siiski, kui edasiandew raadiojaam liig wäiksejõuline wõi wastawõttejaam temast liig kaugel on. Neil juhtumistel tarwitatakse kõwendajaid. Siin saab wastawõtteaparaat kohalikust allikast energiat (batareist, mis kõwendaja lampidele jõudu annab). See energia aga, mis edasiandmisejaamast tuleb, on sel juhtumisel ainult walitsejaks ehk juhtijaks kohalikule energiale. See „walitsew“ energia wõib aruldaset wäike olla, niisama nagu õige wäike on see energia, mida wagunijuht tarwitab, kui ta selle suure energia üle walitseb, mis trammi liikuma paneb, wõi kutsar, kes hobuseid juhib.

Jõu edasiandmine

Kas wõib raadio abil energiat nõnda edasi anda, et see tarvitamise kohal mootorid liikuma paneks, lampi walgustaks jne? Raadiotehnika praeguse seisukorra juures on see raske ülesanne, kõigepealt juba sellepärast, et energia igasse külge laiali läheb ja ainult äärmiselt wäike hulgake temast igasse teatud punkti jõuab. Igatahes parandab küll nõndanimetatud raadioproshektorite tarvitamine, mis wõimaluse annab energiat edasiandmisejaamast kitsa joana wälja saata, pisut seda seisukorda. Uurimisetöö selles sihis kestab edasi, ja wõimata on muidugi energia edasiandmise wõimalust raadio kaudu umbropsu eitada, sest minewiku ajalugu näitab, et see, mis eila weel wõimata paistis olewat, täna juba wõimalikuks on saanud.

Raadio-sõpradele

Raadio (traadita telegrahi ja telefoni) teel teadete, kõnede, muusika ja muude häälte edasisaatmine on viimaste aastate tehnika kõige suurem võit. Kolm aastakümnet tagasi tehti esimesi katseid raadiotelegrahi alal, leiti esimesi võimalusi — ühest tuust teise ilma traadita märguandmisi edasi saata. Täna näeme et kõige lihtsamad wastavõtte- ja edasisaatmise-abinõud (eriti — lühikeselaaenelised) ühendavad ilma traadita kohte, mis ühessteisest kümnete tuhandete kilomeetrite kaugusel.

Kuna raadiotelegrahv juba mõne aasta jooksul omale kodanikuõigused võitis, on raadiotelefon alles viimastel aastatel hulgaks ühendamiseabinõuks saanud. Kõigest viis ja pool aastat tagasi oli raadiotelefon niikaugele edenenud, et P.-Ameerikas üles seati esimene raadio-laialisaatmisejaam. (Радиовещательная станция. Eestimaal on seda „ringhäälinguks“ hakatud nimetama. Kuni selle viletsa nime asemele paremat pole leitud, nimetame jaama, mis raadiohääli ümbruses laiali lautab, lihtsalt laialisaatejaamaks. Toim.) See hakkas peale sõnumite ka raadiokontserti laiali saatma. Seda silmapilku luetakse lähtekohaks selles võimsas liikumises, mida nüüd raadiosõprade liikumise nime all tuntakse, mis raadiotelefoni-tehnika hulkadesse ja nende hulkade kaudu nii lühikese ajaga etteaimamata tehnilisele täiusele on viinud.

Raadiosõprade - liikumine, millel muudel maadel juba paljud miljoni poolehoidjaid, on viimase kahe aasta jooksul ka Nõukogude-Liidus suuri edusammusi astunud. Sellest edaspidi.

Liikuvate (kino-) piltide edasiandmine raadioga

See on tõsiasiaks saanud.

Juba palju aastaid on silmapaistvamad raadio-tehnikud tööd selleks teinud et kujutusi raadioteel edasi anda. Võimalik et neid leidusi kodanilise äri-ilma mõne kildkonna huvidega kokkupõrkamisel nende poolt üles on osetud ja need siis inimkonnale kaduma on läinud.

Minewal suwel lugesime Nõukogude - Liidu ajakirjandusest, et meie raadioõpetlase L. S. Termenil korda on läinud liikuvaid kujutusi raadioteel edasi anda. Juba mõnda aega enne seda ilmusid siin ja seal väljamaal teated ühe ehk teise enam-vähem kordaläinud katse üle sel alal.

Nüüd kirjutab ajakirja „Новости Радио“ kirjasaatja Londonist selles lehes, et inglise raadioõpetlase Bird'il korda on läinud liikuvate piltide edasiandmist raadio kaudu korraldada. Peale õpetlaste ringkondade on seda ülesleidust juba ka laialdase publikumi ees näidatud.

Käesolevas numbris awab „Oraxe“ toimetus raadio-lisa: „Raadio-sõber“. Lisa trükitakse eripooagnale erilisel nummerdatud lehekülgedega, et lugejal võimalik oleks seda pealehest eraldada ja kokku kõita.

„Raadio-sõbra“ tehnilise toimetamise võtab oma peale Wiktor Kingissepa nimelise haridusmaja raadio-ring. See ring seab oma esimeseks ülesandeks meie laialistes töö- ja talurahwahulkades raadioasjanduse wasta osavõtmist äratada.

Peale üleüldiste teadusliste kirjelduste ja westelugude, mis praegu asjast eemalseiswat lugejatehulka huwitab, ja peale lühikese, aga võimalikult ülewaatliku raadioilma kroonika on meie raadio-ringil ülesandeks lugejatele tegelikka näpunäiteid selle üle anda, kuidas igauks võimalikult kergeste ja wäheste kuludega raadio-wastavõtteaparaati sisse wõib seada. Selleks otstarbeks awaldame järgmises numbris kirjelduse ühe kaunis lihtsa ja wäga odawa, aga tehniliselt siiski täieliku raadio-wastavõtte-aparaadi kui ka antenni ehitamise üle. Kõik selle aparadi ehitamiseks tarwilised näpunäited (kui neid peale nimetatud kirjelduse weel peaks tarwis olema), niisama komplekti ehitamiseks tarwisminewaid materjaalisi wõib ringilt saada.

Meie loodame et küsimus Eesti asunduste raadiofitseerimises liikuma hakkab, niipea kui kõik seltsilised, kes meie kultuurilise tasapinna tõstmises huwitatud on, meie haridusmaja raadio-ringiga ühendusesse astuwad.

J. K.

Ülesleidja teatas kirjasaatjale, et tema selle ülesleiduse kallal juba 1912. a. saadik töötas ja et temal juba 1923. a. korda läks liikuvaid kujutusi edasi anda.

Praegu walmistataksegi juba Inglismaal wabrikutes liikuvate kujutuste ja kõwaste-kõneleja wastavõtete-aparaatis. Warsti ilmub uus aparati müügile. Tema hind on 30 naelsterlingi (natukene rohkem kui 300 rubla).

Ka Nõukogude-Liidus on juba kawatsus käsil piltide edasiandmiseks raadioga Moskwasse erilist raadio-edasiandmisejaama ehitada. Selle jaama ehituse asjas peetakse läbirääkimisi.

Raadio-ajakirjanduse teatel töötawad Moskwas selle küsimuse kallal mitmed raadiosõbrad, nagu Trofiimow ja Tsherwjakof. Wiimane töötab Moskwa kiutööliste - ametiühisuse katsekojas (laboratooriumis). Tsherwjakowi aparati kawatseb Moskwa ametiühisuste kesknõukogu raadiobüroo raadio-sõprade ringides näidata.

J. K.

Brauni kiired

1925. aasta 5. oktoobril ilmus ajalehes „Berliner Tageblatt“ väike märkus: Friedrichi uulitsa 134. maja 70. korteri perenaine koputas omnilul oma üürilise, Wene prohweessori Swantsewi ukse pihta, aga et ta mingit vastust ei saanud, siis tõstis asja üle kisa. Nppi tulnud kojamees ja linnawaht murdis ukse sisse. Tuad olid tühjad. Kabinetis olid asjad segamine: paberid ja paberossiotsad põrandal, paremat kätt tua nurgas oli tuhaunit, aga proua Emilie seletuse järele ei olnud selles midagi iseäralist, kuna tema üürnik ülbse korratu inimene olnud.

Prohweessor Swantsew ise aga oli kadunud. Väljeta kadunud.

Sündis see lugu Berliinis.

* * *

Moskwa ahtis külma käes. Uus, 30. aasta ei toonud kergendust. Ilmajaam ähwardas 50 kraadiga. Jalakäijad tõttasid et võimalikult kiirelt sooja pääseda.

2. jaanuar, kell 5 õhtul.

Insener Neeerow üppas autobussilt nr 4 maha ja sammus arjunul wiisil loowides Punase platji poole.

Korraga tõmbasid wõimsa waljustõneleja raadio sõnad tema tähelepanemise enda peale. Neeerow jäi seisatama, lastis krae alla ja attas tähelepanelikult kuulama.

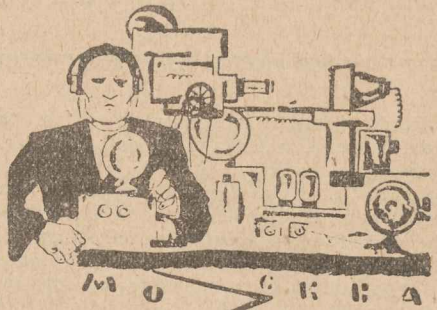
„Alloo, alloo, kõik kuulake. Kõmuline uudis. Sassa teadusemehe leidus. Prohweessor Braun leidis „elukiire“ üles, mis inimesejuole wõimaluse annab eluiga ilmlõputaks teha. Leiduse tähtsus on ärräälimate suur. Lähemal päwil on Berliinis „Kõigeuuremate leiduste ühijuses“ prohweessor Brauni ettekande selle üle. Lähemalt raadiolehes.

— Imelik lugu, ütles Neeerow waljuste ja pööras, tõwaste täistopitud kirjamappi kaenla alla pigistades tagasi.

Järgmisel pöewal sõidutas lennuk Moskwa = Berliin Neeerowi ühes tema kirjapapiga nõufogudemaa piiridest wälja.

Kell 8 õhtul tungis rahwaulk rüüsinä 10-lordse maja uksest sisse, kus „Kõigeuuremate leiduste seltsi“ koosolek prohweessor Brauni ettekande „elukiire üle“ kuulamijeks oli määratud.

Erilijelt kohale kutsutud ratsapolitsei püüdis ilma tagajärgeta arilikult nii külma-merelii Sassa bürgeriisi mõistusele manitseda.

Paistis nagu oleks prohweessor Braun nägemata oma kiired tegewusesse pannud ja nendega werewaesed ja igawad berliinlased elusse ajanud.

Kümme minutit üheksa peal tõufis maja kohale tulekuulutus, mis teatas et peale prohweessor Brauni ettekande insener Neeerow, kes praegu just Nõufogude-Viidust lennukil pärale jõudis, ennekuulmata leidusest raadio alal kõneleb.

Erutus attas ähwardawat ulatust wõtma. Tuhandapealine rahwaulk kõmises ja nõudis, et talle kuulamisewõimalus antaks. Mitmele kohale seati waljustõnelejad üles.

Wähesed õnnelapsed, kes sisse pääsesid — suured teadusemehed ja suurkõdanaselad — kuulasid põlastusega uulitsa müra, mõnusalalt nahksetes leentoolides sirutades.

Nad kärjutasid nähtawalt nina, kui kuulsid et peale prohweessor Brauni weel mingisuguse Wene inseneri kõne tuleb.

Määratud tund jõudis wiimaks kätte. Prohweessor Becker kuulutas koosoleku awatuks. Kõnetooli astus prohweessor Braun, tefkealine mees, kelle wälimus mitte ainult filmapaistew ei olnud, waid koguni sugu pahagi mõju awaldas.

Tõepoolest awas tema leidus täieste uskumata wäljawaated. „Brauni kiire“ tarwitaja wõis oma elu ilmlõpmataks teha. Peale selle tõfifid „Brauni kiired“ looduslikku wõimist kõige kõrgema piirini: waimuande muutfid nad talendiks, talendi geniaalsufeks.

Prohweessor Braun jelgitas oma ettekannet piltide ja joonistustega. Mõneks sekundiks juhtis ta kiired oolega kuulawa saali peale. Kõhe löid näud elawaks ja

muutusid nooremaks. Naisterahvad läksid oma näuvdõba all ilusamaks.

Prohwešsor Braun kuulutati „elutuningaks“.

Miljardäride rühm löi siisamas „Tehendatud elukiirte müümise truusti“.

Tõsine ja erapooletu prohwešsor Becker kutsus kellaga koosolejaid korda vidama, järgmisele kõnele, insener Neeveerowi omale tähelepanemist nõudes.

Wile, uikamise ja irwitamise saatel astus tahtejõulise ja targa näuga mees kõnetooli. Tema rahulik ja enesewäärtust tundev ülesastumine talle nii wähe õnnelikul tingimistel wõitsid saim-sammult talle pooleoidu. Müra waitis. Tähelepanemine muutus teravamaks. Ja siis lausus äkitjelt tekinud waituse ajal Neeveerow:

— Prohwešsor Braun, palun teid lawal kohta wõtta.

Neeveerowi läbitungiwa pilgu sunnil täitis Braun waitides tema käsku ja istus kõnelawa keskkohta kõikide filma ette.

— Müüd aga, — jatkas Neeveerow, — kinnitan ma et prohwešsor Braun waras ja mõrtufakas on.

Süüdistuse ootamatus pani kõiki jahmatama. Kui see mõte kuulajate teadwusesse jõudis, tõusis ettekujutamata müra ja käed kippusid ahwardawalt Neeveerowi poole. Aga just sel filmapilgul, mil metsloomaks muutunud rahwauk kõnelawale tormas, et „alut süüdistajat“ löhti kiskuda, wõttis Neeveerow rahulikult taskust kaks rewolwrit ja juhtis ühe publikumi ja teise surmakahwatu Brauni poole. Selle inimese enesewalitsfemise-wõim äratas lugupeidamist. Juurerutanud selfiesimees ütles et ta kõige selle eest, mis Neeveerow ütelnud, oma küllalbaselt lugupeetud peaga wastutab.

Õsimehe tõenduse ja kahe rewolwri kinnitus üeldud sõnadele sundisid edasi kuulama.

Ja jälle löitafid läbi õudse waituse sõnad:

— Jah, mina kinnitan et prohwešsor Braun waras ja mõrtufakas on, milles ta auwääriline koosolek selgusele jõuab, kui ta heaks arwab minu seletusi lõpuni kuulata.

„Auwääriline koosolek“ ei waelnud enam selle wasta. Kõit olid uimastawatest sündmustest tümad.

— Ulf aastaid, — algas Neeveerow, — töötan ma juba raadiotehnika alal, peaaşjalikult raadio abil kujukuste edasiandmise ja nende kinolindile wõtmise küsimuses. Töö oli lõpule jõudmas.

Siis, 4. oktoobril 1929, kutsus mind minu parem sõber ja alaline wõistleja prohwešsor Swantsew Berliinist raadio-telefonu juure ja teatab et ta „elukiired“ üles on leidnud. Swantsew on keemik, kel suur ulk töösi trükitist ilmunud ja kes juba mõni aeg millegi kallal wõttas, mille

laadi ta minu eest niisama suure oolega warjas nagu mina oma tööd tema eest.

Sisemiselt kahjurõõmu tundes panin ma oma raadio-kinoparaadi tööle. Swantsewi kabinet oli waatelinale kui pihupeal. Aparaadid, keemianõud, elukiirte-lamp ja prohwešsor Swantsewi erutatud kogu, joonistuste sisse wajunud tähelepanefuga.

Peale pooleteisefunnilise jutujamise jätsime jumalaga, peale selle kui kokku olime rääkinud uueste endid ühendada, kui Swantsewi töö lõpule jõuab.

Weel mõne sekundi jooksul wõisin ma Swantsewit näha. Minu raadio-kinoparaadi tegewus lõppes alles siis, kui minuga kõneleja oma mikrofonu woolust eraldas.

Just sel filmapilgul, kui Swantsew woolujautaja juure astudes käe tõstis et woolu katkestada, tekkis minu waatelinale kellegi selguseeta tuju ja nägu, tuba täitis sinakas-wiiolett walgus. Swantsew alkas imelikul wiisil laiali wenima, aga siis katkes wool ja ühendus kadus.

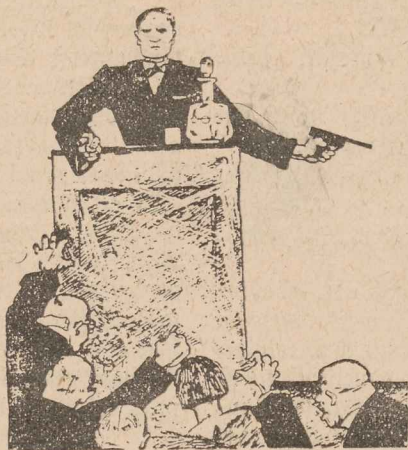
Ma ei pidanud seda sündmust kuigi tähtfaks, waid kirjutasin kujutuse laialiwenimise oma aparraadi puuduste arwele.

Kolm kuud läks mööda. Siis ilmub kõmuline teade professor Brauni „elufiirte“ üle.

Mulle paistis niisugune kofujuhtumine imelik, seda enam et Swantsewiga assistent töötab, kelle priinimi, kui palju mulle meele jäi, ka Braun oli. See ole ülesõltse kolmas isik ilma, kes „elufiirtest“ teadis.

Raadio abil Berliiniga ühinedes kuulsin ma et Swantsew teisel päeval peale minuga jutuajamise ära kadus. Korteri perenaine seletuses tõmbas minu tähelepaneku ainult üks asi oma peale: tuhaunit kabineti nurgas.

Minul alal seisnud raadio-kinolinti tähelepanelikult waadeldes ja seda Brauni näupildiga võrreldes ei jäänud mul mingit kahtlust: professor Braun, kes leiduse saladust teadis, koondas „elufiired“ Swantsewi peale, tegi ta tuhat, aaras joonistused ja aparaadid ja kuulutas enda ülesleiduse tegijaks, täies ufus olles et tema

kuulsuse saladust keegi kunagi avalitaks ei tee.

— Kas nüüd wast, — jattas Neweerow, — koosolekul ehk tahtmist ei tärka minu seletuse tõsi-
dust järele proovida.

Jalustratatud kuulajate ees affas raadio-
kino-pilt jooksuma, ja kujutas kõike mis jutustatud.

— Urge jätke meile, Braun, seletamata, kuidas elufiir surmatireks muutub. Ma küsin seda teilt kui inimeselt, kes neis asjus väga suur asjatundja on.

Neweerow ei jõudnud oma ütelist lõpetada — sähwatas filmapilguks ele walgus ja kustus uueste. Neweerow, kes kunagi pead ei kautanud, ühendas uueste elektrivoolu.

Kõikide filmad pöörasid kõnelama poole.

Professor Braun oli kadunud, aga mitte jäljetult.

Põrandal oli wäike tuhaunit.

„Новости Радио“ Tatjana Donnif

Raadio-kroonika

Nõukogude-Liidust

— Nõukogude - Liidus töötab 29 raadiolaalisaaatmisejaama, neist Eroopa osas 22 ja Aasia 7.

— Posti- ja telegrahwi-rahwakomissariaadi nõupidamine otsustas Moskwas 75-kilowatilisest laalisaaatisejaama ehitama hakata. Tasshkendis, Swerdlowskis ja Habarowskis ehitatakse 25-kilowatilisest laalisaaatisejaama (радиовещательная станция).

— Nõukogude-Liidu raadio-osaühisus „Радиопередача“ nõupidamisel ette toodud arwudest on näha, et raadiotarbeasjade hinnad 60% on alanenud.

Taga ka uka a s i a nõukogudewalitsus kawatseb 5—6 kuu jooksul üles seada 200 kõwasträäkijat, nendest 180 maale.

— Inglismaal awaldatakse imestust selle üle, et Moskwa Kominterni-nimelist laalisaaatisejaama fharuldaselt hästi kuulda olewat, mida selle arwele pannakse, et meie jaamal inglastele tundmata täiendus olla tarwitatud ehk et ta edasiandmise tugewus ametliselt tõendatust — 12 kilowatti — suurem wõib olla.
„Нов. Радио“

Leeningraadis pööras elumajade-keskkooperatiiv raadiosõprade-ühisuse poole ettepanekuga, aidata elumajad raadiofiteerida.

Moskwa osaühisus „Радиопередача“ awaldas üleskutse raadio-tehnikutele ja raadiosõpradele wõimalikult lihtsa, täieliku ja odawa raadio-wastawõtetejaama kawade wäljatöötamiseks. Paremate aparaatide eest antakse: I auhind 500 rubla, II: 300 rubla, III: kolm 100-rublast, IV: kümme 50-rublast. Kawade esitamise tähtaeg on 1. marts, nende järele walmistatud aparaatide esitamise tähtaeg aga 1. mai.

Wälismaail

— Tuntud raadio-õpetlase W. Markoni on korda läinud raadio-telegrafiaparaati ehitada, mis Inglismaa ja Ameerika wahel 1300 sõna minutis edasi annab.

Terwes ilmas on praegu 817 raadiolaalisaaatisejaama, nendest 534 Põhja-Ameerika Ühisriikides, teised 283 57 riigis. Pealeselle on praegu ehitusel 100 raadio-laalisaaatisejaama.
„Друг Радио“

Põhja-Ameerikas on umbes 5 200 000 raadio-wastawõteteaparaati üles seatud.

„von“ kardab „Wemmalt“

Akt nr 548, 1907. a.: Eestikeelsest väljaandest: Pilke- ja naljaleht „Wemmal“

4. juunil 1907. a.
№ 313 Trükiasjade-
Peawalitsusesse.

Trükiasjade - Peawalitsuse ringkirja nr 167 põhjal 5. jaanuarist s. a. teatan, et ma 3. juunil eestikeelse väljaande „Pilke- ja Naljaleht „Wemmal“, mis M. Antje trükikojas trükitud, aresti alla panin.

Trükiasjade-inspektori kohuste täitja
W. von Wistinghausen.

Trükiasjade-peawalitsuse järelepärimise peale aresti põhjuse asjus teatab von Wistinghausen 18. juulil, et „Wembla“ peale arest on pandud kriminaalseaduse 74. ja 129. par. põhjal kirjatüki „Uus mäejutus“ awaldamise eest ja ajakirja „Meie Matsi“ peale tema 24. nrs awaldatud kirjatüki eest „Jeesus ja kodanlane“ kriminaalseaduse 74. par. põhjal.

13. juulil 1907. a. kinnitas Peterburi kohtupalat aresti „Wembla“ kohta, temas kriminaalseaduse 129. par. 1. punkti 1. jaus ettenähtud kuritegude tundemärkisi leides.

„Rahwapoliitik“

Trükiasjade-peawalitsuse kantsleil aktist nr 333, a. 1908

S. A. M.
Tallinna trükiasjade
Inspektor
9. weebuaril 1908. a.
№ 86

Isandale
Tallinna Ringkonna-
kohtu Prokuröriile.

Siin kaasas eestikeelset W. Ehrenpreisi trükikojas 1000 eksemplaaris trükitud brosshuura Anton Menger, **Rahwapoliitik**. Eesti keelde K. Kotsar, Tallinnas 1908, ajalehe „Õiguse“ kirjastus, saates, palun selle brosshuura kohta, mis minu nõudel aresteeritud on, kriminaalkohtupidamise korra 1213¹⁰. paragrahwi tarwitada. Tõlkes juure lisatud kohtades leian ma seadustes kindlaks määratud riigikorra

hukkamõistmist ja olewa riiklise ja ühiskondlise korra kukutamisele üleskihutamist, seega kuritegusid, mis kriminaalseaduse 128. ja 129. par. 2. punktis ette on nähtud.

Tallinna trükiasjade-inspektori
koh. täitja G. Truusmann.

18. weebuaril 1908. a. otsustas Peterburi kohtupalat tsensori poolt pealepandud aresti maksmata jätta ja 18. weebuaril 1909. a. teatab kohtupalati prokurör, et 28. jaanuaril kohtupalat brosshuura „Rahwapoliitik“ väljaandjad Paul Olaka ja Gustaw Kotsari kohtulikult süütaks on mõistnud ja kohtupalati poolt brosshuura peale pandud aresti lõpetanud.

„Tunne iseennast“

Trükiasjade-peawalitsuse kantsleil aktist nr 334, a. 1908

S. A. M.
Tallinna trükiasjade
Inspektor
9. weebuaril 1908. a.
№ 87

Isandale
Tallinna Ringkonna-
kohtu Prokuröriile.

Sellega kaasas saates W. Ehrenpreisi trükikojas Tallinnas trükitud eestikeelset lendlehte „**Tunne iseennast**“,¹ mille peale ma arestipanemist korraldasin, palun tema wasta kriminaalkohtupidamise korra 1213¹¹. paragrahwi (1906. aasta väljaanne) tarwi-

tada. Selles lendlehes näen ma tahtmist waenu kirikuõpetajate, mõisnikkude ja kapitalistide wasta äratada, missugused kuriteud on ette nähtud kriminaalseaduse 129. paragrahwi 2. ja 6. punktis. Siia kaasa lisan ma lendlehe osa tõlke ja politsei - jauskonnaülewaataja protokollil 7. weebuarist.

Trükiasjade-inspektori koh. täitja
G. Truusmann.

18. weebuaril 1908. a. otsustab Peterburi kohtupalat: Tallinna trükiasjade - inspektori korraldust lendlehe „Tunne iseennast“ peale arestipanemise asjus jõusse jätta.

¹ 11. weebuaril trükiasjade-peawalitsusesse saadetud kirjas teatab Truusmann, et lendleht enne äratrükkimist aresti alla on pandud.

Raamatukaupmehe Luksepa wintsutused

„Jumal on kõikidel üks“

S. A. M.
Tallinna trükiasjade
Inspektor
22. oktoobril 1907. a.
№ 629
Teatan Trükiasjade-
Peawalitsusele, et ma
20. oktoobril sel aastal aresti panin eesti-
keelse brosshuura peale: „Tolstoi,
Jumal on kõikidel üks“, kuid
seaduslikku käiku arestile ei antud, sest

brosshuura wäljaandja A. Luksepp palus
ilma kohtuta sellest brosshuurast Tolstoi
kirjatüki „Usulise kasvatamise üle“ ära
äwitada, mille üle ma korralduse ka
tegin.

Tallinna trükiasjade-inspektori
koh. täitja G. Truusmann.

Aktist nr 555, 1907.

„Paradiis maa peal“

Trükiasjade-peawalitsuse kantsleile aktist nr 552, a. 1907

S. A. M.
Tallinna trükiasjade
Inspektor
20. oktoobril 1907. a.
№ 626
Isandale
Tallinna Ringkonna-
kohtu Prokuröri le.

Siin kaasas saadan
eestikeelse brosshuura „Paradiis
maa peale!“ von Kol, Soome keelest
A. L., Tallinnas, K. Luksepa kirjastus,
hind 12 kop., A. Laurmanni trükk 3000
eksemplaaris, mille peale ma 1906. aasta
26. aprili seaduse IV osa 3. paragrahwi
põhjal aresti panin ja mille kohta sama
seaduse IV osa 6. paragrahwi tarwitada
palun. Tähendatud brosshuuras leiduwad
kuritegude tundemärgid, mis kriminaal-
seaduse 129. paragrahwi 6. punktis ette
on nähtud, nimelt waenuäratamine pere-
meeste ja tööliste wahel ja tegewusele
kihutamine wiisidel, mis paljude isikute
elule hädaohtlik on. Seda lelan ma ise-
äranis siin tõlkes juurelisatawa brosh-
huura neis osades, milles kapitalistisi

kui ainukesi töörahwa hädade põhjust
kujutatakse, kuna nad kaitseaduste
walmistamise oma kätte on haaranud ja
neid siis nii teewad, kuidas aga heaks
arwawad, kuna nad pettuse, kelmuse ja
jõuga töörahwa õnnetuseks kõik looduse-
warad ja töötamiseriistad oma kätte on
haaranud. Brosshuuras awaldatakse weel
ähwardust rikaste wasta: „Häda waras-
tele!“, töölisi kutsutakse oma õiguste
kättewõitmiseks kapitalistidega wõitlusesse
astuma, kui oma loomulikkude waen-
lastega, kes ühes sellega terve inimese-
soo waenlased on, ja nende oma nälgimise
peasüüdlaste „eluküünla kustuta-
misele“.

Tallinna trükiasjade-inspektori
koh. täitja G. Truusmann.

5. nowembril 1907 jättis Peterburi kohtu-
palat aresti jõusse, raamatukeses 129. para-
grahwi 6. punkti tundemärgiksi leides.

„Uus põrgu“

Trükiasjade-peawalitsuse kantsleile aktist nr 107, a. 1911

31. märtsil 1911. a. saadab Peterburi kuber-
mangu sandarmiwaliitsuse ülem trükiasjade-pea-
walitsusesse eestikeelse brosshuura L. Tolstoi,
Uus põrgu ja küsib, kas temas mitte sea-
dusewastast ei leidu. Trükiasjade-peawalitsus
saadab raamatu Tallinna tsensori kätte läbi-
waatamiseks, kes teatab et see wenekeelse
sellenimelise algupärandi tõlge on.

17. mail teatab trükiasjade-peawalitsus Tal-
linna tsensorile, et Peterburi tsensuurakomitee
selle brosshuura wasta 1910. aastal kriminaal-
seaduse 74. ja 129. paragrahwide põhjal süü-
distust on alanud, mispärast talle ette pannake
raamat uueste läbi waadata ja seaduse järele
toimetada, järgnewatest sammudest peawalit-
susele teatades.

21. mail 1911. a. teatab H. Jannsen, et ta
20. mail brosshuura peale aresti pani. Sellega
ei jää trükiasjade-peawalitsus rahule, sest
11. juulil saadetakse Jannsenile järelepärimine,
kas ta ka kohtulikku süüdistust on alustanud
ja missuguse paragrahwi põhjal.

14. juulil teatab Jannsen uueste, et ta raa-
matukesese wäljaandja wasta kriminaalseaduse
73. ja 128. par. järele süüdistust on tõstnud,
aga lisab juure, et brosshuura weel endise
tsensori Truusmanni ajal olewat ilmunud. Teada-
ande lõpus on weel niisugune seletus Tallinna
üksiktsensori kohustetäitja H. Jannseni poolt:

„Weel on mul au juure lisada, et
minu kirjatoimetaja Konstantin Erma

hoolsuse tõttu kindlaks tehti, et tähendatud brosshuurast weel teine trükk ilmus, aga nii esimine kui ka teine trükk müüdi ära, nõnda et politsei ühtegi eksemplaari sellest lihtrahwa peale wäga kahjulikult mõjuwast brosshuurast aresti alla ei saanud panna.“

[Äärel märkus.]

Mis see tähendab? Tarwis selgust nõuda.

Teatele on järgmine ärakiri kaebtusest Tallinna ringkonnakohtu prokuröride juure lisatud:

Isandale Tallinna Ringkonnakohtu Prokuröridele.

20. mail panin ma aresti Tallinnas A. Perdi trükikojas trükitud eestikeelse tõlke [mille tõlke, jääb ütlemata] peale, mille wäljaandjaks keegi T. Kuusik on. Warsti peale selle selgis, et see tõlge teist korda M. Antje trükikojas on trükitud ja 23. mail panin ma ka teise trüki peale aresti.

Seda silmas pidades, et wenekeelne algupärane trükiseaduse 143. paragrahwi rikkumisega ilmus, ei ole wõimalik algupärandi eksemplaari Teie Kõrgestsün-

dinule kätte toimetada, mispärast eestikeelse tõlke need kohad, mis kriminaalseaduse 73. ja 128. par. alla käiwad, minu poolt Wene keele on tõlgitud.

[Järgnewad tõlked.]

Selle tagajärjel on mul au Teie Kõrgestsündinut paluda minu poolt pealepandud aresti kinnitada ja selles asjas süüdlasi kohtulikule wastutusele wõtta.

Tallinna tsensori koh. täitja

H. Jannsen.

7. juulil 1911. a. kinnitas Peterburi kohtupalat aresti. Trükiasjade-peawalitsuse järelepärimise peale seletab Jannsen 23. juulil, et teise trüki sunduslikud eksemplaarid Truusmanni kätte toodi ja et see süüdistust ei alustanud.

7. juunil 1912. a. teatab kohtupalati prokurör, et brosshuura „Uus põrgu. Põrgu langemine ja uuesti tekkimine“ wäljaandja, isikliku aukodaniku Karl Iwanowitsh Luksepa wasta Peterburi kohtupalati poolt 31. mail kuriteu tundemärkide puudusel, mis kriminaalseaduse 73. ja 128. par. ette nähtud, ja 74. paragrahwi järele wastutusele wõtmise aja möödalaskmise tagajärjel kohtuasi lõpetatud on, millega kohtualuse wasta tarwitusele wõetud abinõud — iseäraline politsei walwe — ka lõpeb, ja et kohtupalat on otsustanud brosshuura ära äwitada.

„Sääski“ kurnamas

Aktist nr 320, a. 1911: Eestikeelse brosshuura [õigem: raamatu] üle „Sääsed tormis“

Trükiasjade-Peawalitsusesse.

Kirjastuse-ühisuse „Maa“¹ esitaja Eduard Wirgo kaebtus.

14. oktoobril s. a. pani trükiasjade-inspektori kohuste täitja, iseäraliste asjade toimetaja ametnik Eestimaa kubeneri juures Nasaarow aresti minu poolt Tallinnas wälja antud ja sealsamas W. Ehrenpreisi trükikojas trükitud eestikeelse ra-

matu peale „Sääsed tormis“. Minu järelepärimiste peale selgis, et senijani inspektori kohuste täitja weel ei ole nõudmisi täitnud, mis kriminaalkohtukorra 1213¹². ja 1213¹⁵. par. ette nähtud, ja ei ole weel oma korraldust arestipanemise üle seaduses ettenähtud korras wastawa kohtuasutuse otsustamiseks annud, mispärast mul au on alandlikuma palwega Trükiasjade-Peawalitsusesse pöörata — trükiasjade - inspektori kohuste täitja teguwiisis selles asjas seaduslik kord jalule seada.

Eduard Wirgo.

Tallinnas, 28. oktoobril 1911. a.

¹ „Maa“ kirjastus, mis mõne aasta enne sõda E. Wirgo toimetusel ja juhatusel Tallinnas tegutses, oli A. Uibopuu, J. Kuke (pärastise Eesti wabariigi rahaministri) ja t. selleaegse „Eesti panga“ isandate osaühisus. Kohe sõja-algul, 1914, lõpetas kirjastus tegewuse: käsikirjad wõeti trükikojast tagasi ja ladusolew raamatutagawara müüdi „Teaduse“ nime all tegutsewale kirjastajale ja raamatukaupmehele Jaan Munile ära. Iseseiswuse hakatusel ilmus „Maa“ nimel jällegi mõni raamat. Isegi see rahuline ja rahaline ettewõte ei saanud tsensoriga rahu elada.

1. nowembril küsiti selle üle Tallinna inspektorilt seletust ja 4. nowembril wastab H. Jannsen, et Nasaarow seaduse nõudmised olla täitnud, kuna ta 14. oktoobril raamatu aresti alla panemise üle prokuröridele teatanud; süüdistuse põhjuseks olewate kohtade tõlget ei saanud ta kohe sisse anda brosshuura suuruse

pärast ($7\frac{1}{2}$ trükipoognat). Tema, Jannsen, olla aga ametikohustusi uueste enda peale wõttes otsusele tulnud, et tähendatud brosshuuras kuriteu tundemärkisi ei olegi, mispärast siis ka prokuröri teatanud, et tema seaduslikku alust brosshuura wäljaandja wasta süüdistust alata ei leia. Selle tagajärjel jääb prokuröri otsustada, kas aresti kinnitada wõi mitte.

8. nowembril teatatakse sel põhjal Ed. Wirgole, et inspektori kohuste täitja Nasaarow seaduse nõuet, mis ütleb et aresti pealepanemise asi kohe kohtu otsustada peab antama, mitte ei ole rikkunud.

8. detsembril saadab kuberner Korostowets Nasaarowi rapordi trükiasjade-peawalitsusesse, milles see weel kord seletab, et ta seadust ei rikkunud.

30. nowembril saadab H. Jannsen ärakirja Tallinna ringkonnakohtu otsusest, mis kohtu korraldawal koosolekul 7. nowembril tehtud ja mis lausub:

Tallinna üksiktensori poolt brosshuura „Sääsed tormis“ peale pandud arest ära wõtta ja kirjawahetus ringkonnakohtu prokuröri te tagasi saata.

J. Muni „Teadus“

Kaks kärbest ühe hoobiga

Aktist nr 93, a. 1910: Eestikeelse brosshuura üle „Tulgu meile sinu riik“

S. A. M.
Trükiasjade-Peawalitsus
13. mail 1910. a.
№ 5330

Isandale
Tallinna trükiasjade
Inspektorile.

Siin kaasas olewates eestikeelsetes brosshuurades: 1) Kuidas käima peale jäämise eest hoida, Dr. med. K. J. Drechsler, „Teaduse“ kirjastus, ja 2) Henry George, Tulgu meile sinu riik. Veniat regnum tuum, kõne Glasgowis 28. aprillil 1889, „Teaduse“ kirjastus Tallinnas, 1908, W. Ehrenpreisi trükk — kuritegude tundemärkisi leides, mis ette on nähtud: esimise brosshuura kohta nuhtluseseaduse 1001. paragrahwis, ja teise kohta — kriminaalseaduse 129. paragrahwi 2. ja 6. punktis, paneb Trükiasjade-Peawalitsus Teie Kõrgestsündinule ette nende brosshuurade wäljaandmise süüdlaste wasta kohtulikku uurimist alata ja ühes sellega 1906. aasta 26. aprili seaduse IV osa 3. punkti tarwitada.

Sellele lueb Trükiasjade-Peawalitsus tarwilikuks juure lisada, et esimine nimetatud brosshuuradest on sõnasõnaline tõlge samanimelisest wenekeelsest brosshuurast, mille peale Peterburi tsensuurakomitee aresti pani, mis Peterburi Kohtu-

palati poolt kinnitati. Teise brosshuura wenekeelse tõlke peale kinnitas aresti Moskwa Kohtupalat.

Trükiasjade-Peawalitsuse Ülem
A. Bellegarde.

20. juulil 1911. a. kinnitas Peterburi kohtupalat oma korraldawal koosolekul aresti brosshuura „Tulgu meile sinu riik“ peale, aga aasta hiljem saadab H. Jannsen ärakirja Peterburi kohtupalati otsusest, mis brosshuura aresti alt wabastab.

Wäljawõte

Peterburi Kohtupalati otsusest 24. aprillil 1912. a. Wiljandi maakonna Kärstna walla taluniku Jaan Juhani poja Muni üle, keda kriminaalseaduse 129. par. 2., 3. ja 6. punkti järele süüdistati.

Tähendatud kohtuotsusega tunnistati, pealemuu, Jaan Muni 1) kriminaalkohtupidamise korra 771. paragrahwi 1. punkti põhjal kohtu poolt õigeksmõistetuks, sest et temale süüksantawas teus mitte kuriteu tundemärkisi ei leitud, 2) kohtukulud kroonu kanda wõtta, 3) asitunnistused akti juure jätta, ja 4) kohtupalati poolt brosshuurade „Tulgu meile sinu riik“ ja „Kohtupidamine I riigivolikogu saadikute üle“ peale pandud arest maha wõtta.

„Suremine“ surma suus

Aktist nr 10, a. 1912: „Suremise“ üle

S. A. M.
Tallinna
Üksik-Tsensor
5. nowembril 1911. a.
№ 1081

Tallinna Ringkonnakohtu Prokuröri.
M. Antje trükikoda
Tallinnas saatis mulle,
pealemuu, seadusliku arwu uuest eestikeelsest brosshuurast: Prof. Dr. Herm.

Nothnagel, Suremine, „Teaduse“ kirjastus Tallinnas. Ammu juba tuttaw olles selle Saksa teadusemehe lühikese, kuid klassikalise kirjatöö algupärandiga, sattusin ma imestusesse selle üle, et eestikeelne wäljaanne ligi $5\frac{1}{2}$ poognat

suur on, mispärast ma kohe teda lähedamalt järele waatasin, enne kui seaduslikkude eksemplaaride wastawõtmise üle kwiitungi anda. Sellejuures selgis, et Nothnageli töö tõlge ulatab ainult brosshuura 25. leheküljeni, kõik järgmised leheküljed on aga 1909. aastal raamatuköitja Muni poolt wälja antud ja M. Schiferi trükikojas trükitud brosshuura „Usk ja klassilised wastolud“, kirjastuseühisuse „Teaduse“ wäljaanne. Selle brosshuura wäljaandmise asjus tõstsin ma juba 1909. aastal kaebtust, nimelt kirjast Tallinna Ringkonnakohtu Prokurörile 17. nowembrist 1909. a. nr 659, milles ma palusin minu poolt selle wäljaande peale pandud aresti kinnitada ja selles asjas süüdlasi kohtulikule wastutusele wõtta. Prokurör teatas mulle 27. juunil 1910. a., et Ringkonnakohus 22. mail 1910 otsustas selle brosshuura ära äwitada ühes trükkimise abinõudega, mis tema trükkimiseks valmistatud. Kohtuotsus astus seaduslikku jõusse 18. juunil 1910, mispärast ma korralduse andsin, et tähendatud brosshuura 1875 eksemplaari seaduslikus korras ära äwitati. Nii siis on sellesama brosshuura teine trükk sama wäljaandja, raamatuköitja Muni tellimisel ilmunud, ainult selle wahega, et seekord Muni wäljaandele uue üldise pealkirja „Suremine“ andis, sellele teisele trükile professor Nothnageli kirjatöö tõlget juure lisades, millega ta arwatawaste ametnikku petta ja tsensori tähelepanekut sissesaadetud brosshuura sisu pealt kõrwale tahtis juhtida.

Trükikoja juhataja, keegi Abram, kes kwiitungi saamise wiiwitusel erutatud

sai, tuli minu poole ja seletas, et tal brosshuura „Usk ja klassilised wastolud“ ärakeelamise üle aimugi ei olnud, nagu ta ka ei teadnudgi, et niisugune kirjatöö olemas on. Niisama seletas ta, et ta ka imestanud on nähes, et temale wäljaandja Muni poolt trükkida toodud kirjatöö teine pool ootamatalt ainult usust ja sotsiaaldemokraatia waadetest usu üle räägib, aga Muni rahuldanud teda sõnadega, et waja olewat brosshuura kirjanduslise materjaliga paksemaks ajada.

Ettetoodu põhjal on mul au Teie Kõrgestsündinut paluda minu poolt brosshuura „Suremise“ peale pandud aresti kinnitada ja raamatuköitjat Munit kriminaalseaduse 73. paragrahwi 1. punkti ja 129. paragrahwi 1. ja 6. punkti põhjal wastutusele wõtta.

Selles asjas on kuriteu tundemärgid minu arust selles, et süüdistataw trükkida laskis ja wale pealkirja all laiali lautada kawatses uueste trükitud kirjatööd „Usk ja klassilised wastolud“, mis ta kaks aastat tagasi wälja andis ja mis siis ära korjati.

Tallinna tsensori koh. täitja

H. Jannsen.

1911. aasta 23. nowembril otsustas Tallinna ringkonnakohus:

Eestikeelses brosshuuras: Prof. Dr. Herman Nothnagel, Suremine, „Teaduse“ kirjastus Tallinnas, kõikides ömmeldud ja õmblemata eksemplaarides, mis aresti all on, leheküljed 27 kuni 87-ni ühes nende trükkimiseks valmistatud trükkimiseabinõudega ära äwitada.

Tallinna timsai „Wiiburi kringli“ puhul

Aktist nr 11, a. 1912: Eestikeelse brosshuura üle: „Kohtupidamine I riigiwolikogu saadikute üle“

31. detsembril 1911. a. saadab H. Jannsen trükiasjade-peawalitsusesse ära kirja oma järgmisest kaebtusest Tallinna ringkonnakohtu prokurörile, 14. detsembrist 1911 nr 1231:

Mul on au Teie Kõrgestsündinule teatada, et ma kriminaalkohtupidamise korra 1213¹¹. paragrahwi põhjal 9. detsembril aresti panin eestikeelse brosshuura peale „Kohtupidamine I riigiwolikogu saadikute üle Wiiburi üleskutse asjus“. Tähendatud brosshuuras on 4. leheküljel teatud „Wiiburi üleskutse“ Eesti keeles ära trükitud, mis on punktipealne tõlge wenekeelsest algupärandist, ja sisaldab kriminaalseaduse 129. paragrahwi 2. ja 3. punktis ette nähtud kuritegude tundemärgisi.

Sellepärast palun Teid minu poolt peale pandud aresti kinnitada ja süüdlasi selles asjas kohtulikule wastutusele wõtta.

Tallinna üksiktensori koh. täitja

H. Jannsen.

12. jaanuaril 1912. a. saadab Jannsen ära kirja Peterburi kohtupalati korraldawa koosoleku otsusest 16. jaanuaril 1912. a., milles pealemuu on üeldud:

Palati prokuröri, Tallinna üksiktensori ja Tallinna ringkonnakohtu prokuröri kirju brosshuura „Kohtupidamine I riigivolikogu saadikute üle jne“ kohta ära kuulates ja brosshuura ennast läbi waadates ja temas kuritegude tundemärkisi leides, mis kriminaalseaduse 129. paragrahwi 3. punkti 1. jaus ette nähtud,

„Sina ei pea mitte warastama“

Aktidest nr 6711, 1906. a. ja nr 399, 1912. a.

6. martsil 1912. a. palub Jannsen trükiasjade-peawalitsust, kui see tal võimalik on, saata eksemplar wenekeelset brosshuura H. George, Sina ei pea mitte warastama.

Trükiasjade-peawalitsus teatab 12. martsil, et tal brosshuura saatmiseks ei ole, lisab aga ettenägewalt juure, et Moskwas selle brosshuura peale 129. paragrahwi 6. punkti põhjal arest on pandud ja Moskwa kohtupalati poolt kinnitatud.

S. A. M.
Tallinna
Üksik-Tsensor
10. juulil 1912. a.
Nr 701

Isandale
Tallinna Ringkonna-
kohtu Prokuröri.

Selle aasta 22. juunil panin ma eestikeelse brosshuura Henry George, Sina ei pea mitte warastama, M. Schifferi trükk Tallinnas, aresti alla, selle peale waadates („смотря на то“), et selles brosshuuras leiduwad kuriteu tundemärgid, mis kriminaalseaduse 129. paragrahwi 2. punktis ette nähtud.

Selles brosshuuras awaldatud kõnes tõendab autor, et praegusel ajal enam mingit põhjust ei ole üelda, nagu peaks waesus maa peal olema, ja et igauhe kohus on kõige jõuga selleks kaasa mõjuda, et waesus kauks. Ometi tuleb autor otsusele, et misgisuguste armuandidega ega heategewusega ei saa waesust ei äwitada ega wähendada. Sellepärast kutsub ta neid abinõusi jätma ja radikaalsemate abinõude tarwitamisele asuma. Tema leiab, et waesust wõib kautada esiteks sellega, et igale tööwõimulisele inimesele tema kohast tööd antakse, ja teiseks maa eraomanduse kautamise teel. Nende abinõudega tahab ta juurteni selle wiletsuse (зло) wälja kiskuda. Nii ütleb ta: „Looja andis meile maa, mis meie tarbete rahuldamiseks määratud toores-

otsustas kohtupalat, prokuröriabi süsõnalist seletust ära kuulates; kriminaal-kohtupidamise korra 1213¹⁴. ja 1213¹⁵. par. põhjal Tallinna üksiktensori otsust selle brosshuura aresti alla panemise asjus maksma jätta, millest kohtupalati prokuröri selle otsuse ära kirjuga teatada.

Sellest otsusest teatati 14. weebruaril ringkirjuga kuberneridele, kuid juba 24. aprillil wabastas kohtupalat brosshuura aresti alt (wäata lk 12, akt nr 93: „Tulgu meile sinu riik“).

ainete poolest ülikas. Ta andis meile võimaluse neid tooresaineid ümber töötada. Kui aga millestgi puudus on, kui inimesed nälga kannatawad, kui nad teenistust ei suuda leida ja külluse sees nälga surewad, kas see ei tule mitte sellest, et rikkused, mis looja poolt kõikide tarbete rahuldamiseks määratud, üksikute omanduseks on saanud. Kõike, mis inimese käed on walmistanud, walmistaja omanduseks tunnistades ei lepi autor maa eraomanduse olemisega.

8. leheküljel seletab ta:

„Mille peal põhjeneb maaomandamise õigus? Kus on see inimene, kes tema tegi ja sellega tema peremeheks sai? Hoonete all olewaid maalappisi, haritawaid põldusi, kiwisüekaewikuud ja gaasideallikaid ei ole looja kunagi jautanud ei endiste ega nüüdsete omanikude wahel, ja meie wõime täie õigusega tõendada, et looja maa kõikide jaoks on määranud.“

Ettetoodu põhjal on mul au Teie Kõrgestsündinut paluda minu poolt peale pandud aresti kinnitada ja selles asjas süüdlasi kohtulikule wastutusele wõtta.

Politsei uurimise ja raamatu ühe eksemplaari lisan siia juure.

Tallinna tsensori koh. täitja

H. Jannsen.

4. aug. 1912. a. teatab Jannsen, et kohtupalat aresti 27. juulil kinnitas.

Peterburi kohtupalat 9. nowembril 1912. aastal, silmas pidades, et: 1) brosshuuras „Sina ei pea mitte warastama“ kriminaalseaduse 129. par. 2. punkti 1. osas ettenähtud kuriteu tundemärgid

leiduwad, 2) et kohtupalati otsusega 27. juulist tsensori poolt peale pandud arest kinnitatud on, ja 3) et selle brosshuura väljaandmise ja laialilautamise asjus uurimine kohtupalati poolt 24. oktoobril brosshuura väljaandja Nikolai Solli surma pärast lõpetati (kriminaalkohtupidamise korra 277. par. korras), otsustas, prokuröriabi suusõnalist seletust ära kuulates: brosshuura „Sina ei pea mitte warastama“ kriminaalseaduse 129. paragrahwi 2. punkti 1. osa ja kriminaalkohtupidamise korra 1213¹⁶. põhjal

ära äwitada kõikide tema trükkimiseks walmistatud trükiabinõudega ja stereotiipidega.

29. detsembril 1912. a. saadetakse see otsus Eestimaa kubernerile täidesaatmiseks.

Asekuberner Jewreinow teatab 1913. aasta 12. martsil, et brosshuura: H. George, Sina ei pea mitte warastama, „Teaduse“ kuuluga, Tallinnas, M. Schifferi trükikojast ei leitud, kus ka tema trükkimiseabinõusi enam järel ei olnud, sest et ta 25. oktoobril 1908. aastal 4000 eksemplaaris trükiti, kõik eksemplaarid tellijale, Nikolai Sollile, välja anti, kes nad õigel ajal maha müüs ja ise 1910. aasta 1. aprillil ära suri.¹

Paljasjalgne Tennison lõhub kirikumüüri

Aktist nr 138, a. 1913: Eestikeelse brosshuura „Igwese mälestuse“ üle

Kuna Tallinna politseinikud isehakanud „budamungast“ uulitsal möödaminnes ta müüdawaid lendlehti ja piltkaardisi rewideerisid ja wastameelsed lihtsalt käest ära wõtsid, kartis Tallinna tsensori kohuste täitja H. Jannsen paljasjalgsest ristiusu-kirikule tõsist hädaohtu ja wõttis sellekohased abinõud tarwituks.

S. A. M.

Tallinna

Üksik-Tsensor

22. martsil 1913. a.

Nõ 418

Trükiasjade-

Peawalitsusesse.

Sellega on mul au

Trükiasjade - Peawalit-

susesse saata ära kirja minu kaebtusest Tallinna Ringkonnakohtu Prokurörile 18. martsist s. a., nr 388, aresti panemise asjus eestikeelse pamfleti „Igwese mälestuse“ peale, mille autoriks on Karl A. Iwanowitsh Tennison ja mis endises Keyler ja Poeg, nüüd Volkmanni trükikojas on trükitud 1/4 trükipogna suuruses.

Tallinna üksiktsensori koh. täitja

H. Jannsen.

S. A. M.

Tallinna

Üksik-Tsensor

18. martsil 1913. a.

Nõ 388

Ärakiri.

Isandale

Tallinna Ringkonna-

kohtu Prokurörile.

16. martsil s. a. panin ma aresti eestikeelse pamfleti „Igwese mälestuse“ peale, millele alla on kirjutanud autorina Karl A. Iwanowitsh Tennison, tuntud ristikoguduse ja waimuliku seisuse wihkaja ja budismuse laialilautaja, kelle wasta juba 1912. aastal Riia Waimuliku Konsistooriumi poolt kohtulikku kaebtust

tõsteti, nagu ka minu poolt sama aasta juulikuus tema, Tennisoni, poolt välja antud kalendri eest, milles leidsid kriminaalseaduse 73., 74. ja 129. par. ette nähtud kuritegude tundemärgid. Nüüd aresteeritud pamfletis „Igwene mälestus“ leidub järgmine „Kiidulaul eestlastele, kes ristiusust budausku on läinud“, mis nõnda käib [H. Jannseni wenekeelsest tõlkest Eesti keele tõlgitud]:

Palju aastaid, palju aastaid
Elame meie Baltimaal,
Aga ilmotsata hulga aastaid
Elasime meie Indostanis.

Palju aastaid, palju aastaid
Austasime meie juutide pühakirja,
Aga ilmotsata hulga aastaid
Austasime päikest, kuud ja tähti.

Palju aastaid, palju aastaid
Õpetasid meid papid,
Aga ilmlõpmata palju aastaid
Saime meie ilma nendeta läbi.

Palju aastaid, palju aastaid
Ohkasime meie wõõra wõimu all,
Ja ainult lühikest aega
Paistab päike Baltimaal.

Palju aastaid, palju aastaid
Walitses Taara omas tarkuses,
Ja jälle tuleb aeg, kus Eesti rahwas
Teda hoolega saab teenima.

¹ „Teaduse“ ainus omanik oli J. Muni. Wastutus — et warastama ei pea — lükati siin, nagu näha, waheajal surnud ajakirjaniku N. Solli peale.

Palju aastaid, palju aastaid
Sõimati meid paganateks,
Kõik meie mälestused, meie jumalakujud
Wõeti meilt ära.

Palju aastaid, palju aastaid,
Ilmotsata hulk aastaid
Õitsegu budausu kuulutajatele
Eestimaal.

Tallinnas, 10. märtsil 1910. a.

Budismuse laialilautamise liiga liige
Karl A. Iw. Tennison.

Nagu selle kiidulaulu sisust näha on
püiab tema autor Tennison näidata, et
rahwas juba ilmarwamata aastaid pagana-
usu jumalaid on kumardanud ja ilm-
arwamata aastaid ilma ristikoguduse
hingekarjasteta läbi saanud. Autor loo-
dab ja näeb ette, et rahwas uueste
paganauksu tagasi läheb ja soowib
Eestimaal budausu kuulutajatele ilm-
otsata õitse aastaid!

Selles ristikiriku autoriteedi kukuta-
mise püiet, tema teutamist ja eba-
jumalahullustust (идолобесие) nähes, on
mul au Teie Kõrgestsündinut paluda
Tennissoni pamfleti peale minu poolt
pandud arest kinnitada ja teda kriminaal-
seaduse 73. paragrahwi 1. punkti, 74.
paragrahwi 1. punkti ja 129. paragrahwi
põhjal kohtulikule wastutusele wõtta.

Tallinna tsensori koh. täitja
H. Jannsen.

S. A. M. Trükiasjade-
Tallinna Peawalitsusesse.
Üksik-Tsensor
8. aprillil 1913. a. Sellega on mul au
№ 509 Peawalitsusesse läki-
tada ära kirja Tallinna Ringkonnakohtu
otsusest 23. märtsist sel aastal, millega
minu poolt Karl Tennison ilaulu „Kiidu-
laul eestlastele, kes ristiusus budausku

lähewad“ peale pandud arest lõpeta-
tud on.

Tallinna üksiktsensori koh. täitja
H. Jannsen.

Ära kirja.

Kohtuotsus 1913. aasta 23. märtsist.

Keiserliku Suuruse käsul, Tallinna
Ringkonnakohta Kriminaal-asjade Osa-
konna korraldaw koosolek, mille koos-
seis oli:

Esistuja W. W. Sergeejew
Kohtu liikmed: W. R. Büttner
I. W. Petrow

Sekretär T. W. Iwanow

Prokuröri koh. täitja W. K. Pantshenko
kuulas kohtu liikme I. W. Petrowi ette-
kandel kohtu Prokuröri ettepanekut Tal-
linna Üksik-Tsensori kaebtusega aresti
panemise asjus Karl Tennissoni laulu
peale „Kiidulaul eestlastele, kes risti-
usust budausku lähewad“.

Seda arwesse wõttes, et K. Tõnnisoni
laul „Kiidulaul eestlastele, kes ristiusust
budausku lähewad“, milles Tallinna
väljamaa kirjanduse Üksik-Tsensor „risti-
usu autoriteedi kõigutamise püüdmist ja
tema teutamist ebajumalahullustamise
kasuks“ näeb ja sellepärast tema peale
1913. aasta 16. märtsil aresti pani, mi-
dagi muud ei sisalda, kui mõtteta üte-
luste kokkukuhjamist, määrab Ringkonna-
kohus:

K. Tennissoni laulu „Kiidulaul eest-
lastele, kes ristiusust budausku lähewad“
tsensori poolt peale pandud aresti alt
wabastada ja kirjawahetus kohtu Proku-
rörile tagasi saata.

Algupärand tarwilikkude allkirjadega
ja pitsatiga.

Ära kirja järele õige.

Tallinna üksiktsensori koh. täitja
H. Jannsen.

Pudukaupmehega kimbus

Aktist nr 24, a. 1914: Eestikeelsest väljaandest „K. G. Reinholdi kaubamaja kalender“

14. jaanuaril 1914. a. teatab Tartu üksik-
tsensor Babanow trükiasjade-peawalitsusele,
et ta kriminaalstüdistust on alustanud Laak-
manni trükikoja juhataja Iwan Iwanowitsh An-
dersoni ja „K. G. Reinholdi kaubamaja ka-
lendri 1914“ autori ja väljaandja — Reinholdi
wasta kriminaalseaduse 73. paragrahwi järele
[usuteutamise pärast]. Ühtlasi teatab tsensor,
et ta nimetatud kalendri peale aresti pannud.
— 14. weebruaril samal aastal teatab tsensor

Babanow täiendawalt, et tema poolt „Rein-
holdi kaubamaja kalendri“ peale pandud arest
Riia ringkonnakohtu poolt 24. jaan. kinnitatud
on ja et ringkonnakohtu prokurör Tartu maa-
konna I jauskonna kohtu-uurijale käsu on annud
esialgset uurimist nimetatud kalendri välja-
andmises süüdlaste wasta alata kriminaal-
seaduse 73. paragrahwi järele.

22. weebr. 1914. a. teatatakse sellest sündmu-
sest ringkirjaga kõigile, kellel seda waja teada.

KUUKIRI **Klassiwõitlus** 1927. AASTAL

Tellimisehind 1927. aastaks on 2 rbl 40 kop., pooleks aastaks 1 rbl 20 kop. ja weerand aastaks 60 kop. Üksiku numbri hind suuruse järele 25—50 kop.

Kõik seni ilmunud „Klassiwõitluse“ numbrid jaanuarist 1919 kuni tänapäevani on veel saada. „Klassiwõitluse“ sisu ei wanane. Üksigi „Klassiwõitluse“ nr ei peaks vähemalt ühesgi raamatukogus ega punases nurgas puuduma, kuni nende tagawara veel pealadus jätkub. Nr 1—72 on 12-numbriliste köidete kaupa saada, iga köite hind 2 rbl postiga. Kes vähemalt 3 köidet korraga tellib, saab köite 1 rbl 50 kop. eest. 1926. aastakäik (nr 73—78) maksab 1 rbl.

Talitus ja pealadu: „Külwaja“, Leeningraad, Fontanka 53, kort. 9. Telefon 5-97-54. Postiaadress: Ленинград, Фонтанка 53, „Классивыйтлус“ (ehk „Кюльвая“).

МОСКОВСКИЙ ГУБЕРНСКИЙ ОТДЕЛ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО СОЮЗА

РАБОЧИХ НАРОДНОГО ПИТАНИЯ И ОБЩЕЖИТИЙ СССР

Б. Дмитровка, 26, 3-й этаж. Телефон 5-28-63

Профессиональный Союз Транспортных Рабочих СССР (местного транспорта)

Ленинградский Губ. Отдел

ЛЕНИНГРАД,

Бульвар Профсоюзов, д. № 19,
2-й этаж, комн. № 40—51

Канцелярия комната № 50

Телефоны:

Президиума 590-77
Орготдела 607-24 и комм. № 99
Тарифно-эконом. отдела 146-46
Культотдела 606-86
Канцелярии 573-37

Текущие счета:

Всекобанка № 1471.
Агентства Всекобанка при Дворце
Труда № 423.

ЛЕНИНГРАДСКИЙ ГУБОТДЕЛ СОЮЗА СТРОИТЕЛЬНЫХ РАБОЧИХ

Бульвар Профсоюзов, д. 19, III этаж, комн. 100—118

ТЕЛЕФОНЫ:

Председатель	150-55, доб. ком. Дв. Тр. № 39
Секретарь	207-47, " " " " № 108
Управделами	215-25, " " " " № 74
Фин.-Счет. часть	227-17
Орг'отдел	111-67, " " " " № 109
Зав. Тар.-Эк. отд.	206-99
Тар.-Экон. отд.	609-25, " " " " № 38
Зав. Культ'отд.	503-05
Культ'отдел	561-73
Стат'отдел	609-24

Рааматuid,

mis ladus wiimasel ajal
puudusid, sai jälle „Kül-
waja“. Täitmata telli-
misi palutakse uuendada.
Nimekirjad maksuta.

Tel. 5-97-54. Postiaadress: Ленинград, Фонтанка 53, „Кюльвая“.

E. K. P. AJALOO-KOMISJONI AJAKIRI

„PROLETAARNE REWOLUTSIJON EESTIS“

ilmub 4 korda aastas.

— № 1 (2) ilmub weebuaris 1927. aastal. — Sisu: Eesti punakaart. —

Ajakirja tellimise hind: aastas (4 nrt) 2 rbl 50 kop., 1/2 aastas (2 nrt) 1 rbl 25 kop., 1/4 aastas (1 nr) 65 kop.

Tellimisi võetakse vastu 2. nrist peale. 1. nrit on veel ainult vähesel arwul järel. Kes täieliku kogu tahab, rutaku tellimisega. 1. nri hind eraldi 1 rbl.

Tellimise aadress: Ленинград, Комиссаровская 11, кв. 18, контора журна-
нала „Пролетарская революция в Эстонии“.

ПРОФЕССИОНАЛЬНЫЙ СОЮЗ РАБОТНИКОВ
ЛЕЧЕБНО-САНИТАРНОГО ДЕЛА С. С. С. Р.
„МЕДСАНТРУД“

МОСКОВСКИЙ ГУБЕРНСКИЙ ОТДЕЛ
МОСКВА, Больш. Дмитровка, Георгиевский пер., дом Союзов.

ТЕЛЕФОНЫ:

Президиум 3-45-18 || ОТЭ 5-77-48
Орготдел 1-71-47 || Культотдел 5-60-58
Для телефонограмм 3-44-32

**ПРОФСОЮЗ
СЕЛЬХОЗ. и ЛЕСНЫХ РАБОЧИХ
С. С. С. Р.**

МОСКОВСКИЙ ГУБОТДЕЛ

МОСКВА, Большая Дмитровка, д. 16, Дом Союзов.

Телефоны:

Для телефонограмм —		Охрана Труда — 4-64-71
3-76-71		Орготдел — 1-37-44
Ком. МГСПС — 1-93-64,		Инструкторск. — доб. 53
1-93-66, 1-93-69		Культотдел — 3-87-70
Председатель — 3-44-13		Зав. Культотд. — доб. 52
Секр. Союза — доб. 51		НТС — 1-37-45
Общий — 3-76-71		Статистика — доб. 113
Зав. ОТЭ — доб. 44		Финчасть — доб. 115
ОТЭ — 3-14-90		

Адрес для телеграмм: Москва, Дом Союзов Сельхозлесрабочих

Принимается подписка
на еженедельный журнал

**РАБОЧИЙ
„ХИМИК“**

Подписная плата:

на 1 мес. 40 коп.
" 3 " 1 руб. 20 коп.
" 6 " 2 " 40 "
" 1 год 4 " 80 "

АДРЕС: Москва, Солянка, 12,
Дворец Труда, комн. 453.

РИО ЦК химиков.

**Московский Губ'отдел
Профессионального Союза Рабочих Химической Промышл. СССР.**

Б. Дмитровка, Георгиевский пер. 4.

ТЕЛЕФОНЫ:

Президиум 5-60-39 || ОТЭ 5-61-05
Орг'отдел 2-59-53 || Культотдел 3-48-57

**МОСКОВСКИЙ ГУБОТДЕЛ
СОЮЗА РАБОТНИКОВ ПРОСВЕЩЕНИЯ
МОСКВА, пл. им. Свердлова, 7**

**IX ГУБЕРНСКИЙ СЪЕЗД СОЮЗА РАБОТНИКОВ ПРОСВЕЩЕНИЯ
созывается на 5-ое марта 1927 года в 11 часов утра.**